СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 4.36, 21.43 20.07;
Віцебск — 4.18, 21.41, 17.23;
Магілёў — 4.26, 21.32, 17.08;
Гомель — 4.32, 21.21, 16.49;
Гродна — 4.53, 21.57, 17.04;
Брэст — 5.03, 21.48, 16.45.

МЕСЯЦ:
Поўня 15 чэрвеня.

ІМЯНІНЫ:
Клаўдзія, Паўла, Дзяніса, Паўлы, Дзмітрыя, Лук'яна; Аліны, Юстыны.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

16 чэрвеня 1992 г.
аўторак, № 119 (21897)

РОЗГАЛАС

ВІЗІТ В. КЕБІЧА Ў ШВЕЙЦАРЫЮ

16 чэрвеня Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Вячаслаў Кебіч адбыў з дзелавым візітам у Швейцарыю. У якасці ганаровага госця ён прыме ўдзел у чарговай сесіі Міжнароднай арганізацыі працы, якая адбудзецца ў Жэневе. Гэта першы выпадак за амаль саракагадовы перыяд членства нашай рэспублікі ў МАП, калі адзін з вышэйшых кіраўнікоў Беларусі запрошаны для ўдзелу і выступлення на пленарным пасяджэнні сесіі гэтай арганізацыі.

Выступленне В. Кебіча чакаецца 17 чэрвеня. Плануюцца таксама сустрэчы і перагаворы беларускага прэм'ера з кіраўніцтвам аддзялення Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Жэневе, іншых важнейшых установ ААН, прадстаўнікамі буйнейшых кампаній і банкаў Швейцарыі.

Затым Вячаслаў Кебіч прыме ўдзел у рабоце міжнароднага сімпозіума «Еўрапейскі дом», які праводзіцца няўрадавай арганізацыяй «Форум універсале» ў горадзе Кран-Мантана. На ім цэнтральнае месца зоймуць пытанні аб становішчы ў краінах СНД, ходзе ажыццяўлення ў іх эканамічных рэформ, праблемы інтэграцыі гэтых краін у сусветную гаспадарчую дзейнасць. Для ўдзелу ў рабоце сімпозіума запрошаны кіраўнікі ўсходне- і заходнееўрапейскіх дзяржаў, Еўрапейскага эканамічнага супольніцтва, міжнародных фінансавых установ, уключаючы МВФ, МБРР, ЕБРР. Дзелавыя колы на форуме будуць прадстаўлены кіраўнікамі больш як 200 буйнейшых карпарацый, аб'яднанняў, гандлёва-эканамічных кампаній і банкаў. Удзел беларускай дэлегацыі ў сімпозіуме будзе выкарыстаны для ўстанаўлення і расшырэння кантактаў з дзяржаўнымі дзеячамі, прадстаўнікамі свету бізнесу вядучых заходніх краін, азнаямлення патэнцыяльных інвестараў і партнёраў з магчымасцямі ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ў цікавячых нас галінах.

У саставе дэлегацыі міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь П. Краўчанка, намеснік старшыні Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь В. Радомскі, іншыя афіцыяльныя асобы.

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Ад Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры

9 чэрвеня г. г. пад старшынствам народнага паэта Беларусі Ніла Гілевіча адбылося пленарнае пасяджэнне Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры.

Разгледзеўшы творы і работы, прадстаўленыя на атрыманне Дзяржаўных прэмій Рэспублікі Беларусь 1992 года, Камітэт вырашыў дапусціць да ўдзелу ў далейшым конкурсе:

У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ НА ПРЭМІЮ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ:

1. **Законнікаў** Сяргей Іванавіч. Заклінанне. Кніга вершаў.

Вылучана калектывам супрацоўнікаў Дзяржаўнай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь, радай Саюза пісьменнікаў Беларусі і рэдакцыяй часопіса «Нёман».

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ЖЫЦЦЁ І КРАХ «БЕЛАРУСКАГА ГАНДЛЮ»,

АБО ЯК КІРУЮЧЫЯ АСОБЫ З ГРОДЗЕНСКАГА АБЛСПАЖЫЎСАЮЗА ПРЫВАТЫЗАВАЛІ... КААПЕРАТЫЎНУЮ ЎЛАСНАСЦЬ

ШТО АБЯЦАЛІ «НАВАТАРЫ»...

Гэта гісторыя пачалася паўтара года назад, калі ў сістэме Гродзенскага аблспажыўсаюза стварылі новую структуру — камерцыйны цэнтр. Задумкі былі выдатныя. Маўляў, вось яна, тая палачка-выручалачка, дзякуючы якой у вобласць ракой пацякуць дэфіцытныя тавары, сыравіна, абсталяванне.

Праўда, у сувязі з гэтым магло ўзнікнуць заканамернае пытанне: «А навошта, уласна кажучы, ствараць яшчэ адну фірму з функцыямі, аналагічнымі тым, якія ўваходзяць у абавязкі ўжо існуючых звенняў?» Што гэта—элементарнае разбуханне штатаў ці, можа, якасна іншы, нетрадыцыйны падыход да гандлёва-пасрэдніцкай дзейнасці? Аказалася— ні першае, ні другое.

Кіраўніцтва аптовага аб'яднання аблспажыўсаюза (пры якім і быў створаны камерцыйны цэнтр) звяртаецца ў кантору «Знешгандлю» і на універсальную базу «Белспажыўсаюза» з невялікім, але прынцыповым пісьмом: «Просім імпартныя тавары, што паступаюць для прадпрыемстваў Гродзенскай вобласці за адгружаную на экспарт прадукцыю, адпускаць камерцыйнаму цэнтру...»

Што гэта азначала на практыцы? А тое, што ўвесь паток імпартных тавараў, якія раней паступалі на міжрайбазы вобласці, раптам пераключылі на камерцыйны цэнтр. Такім чынам, палец аб палец не стукнуўшы, ён атрымаў у сваё карыстанне гадамі наладжаныя сувязі. І адразу ж стварылася бачнасць высокай эфектыўнасці работы камерсантаў. Так, летась яны атрымалі 670 тысяч рублёў прыбытку, прычым на падаткі і іншыя расходы накіравалі 85 тысяч, а астатнюю суму пакінулі сабе.

Даволі хутка цэнтру стала цесна пад крылом аптовага аб'яднання аблспажыўсаюза, і ён пераходзіць на самастойны баланс, а яго дырэктар М. Бобрык атрымлівае права першага подпісу ва ўсіх разліковых дакументах. Яшчэ крыху— і чарговае новаўвядзенне: Гродзенскі гарвыканком рэгіструе камерцыйны цэнтр як... дзяржаўнае (?!) арэнднае прадпрыемства (толькі нядаўна рашэнне прызналі памылковым — **Б. П.**). Падзея, без перабольшання, унікальная. І не толькі таму, што калектыў цэнтра нават не абмяркоўваў пытанне аб пераходзе на арэнду. Галоўны парадокс у іншым. Дзе ж гэта відана, каб фірма, створаная выключна на кааператыўныя сродкі, раптам стала дзяржаўным прадпрыемствам, працягваючы з'яўляцца адным з падраздзяленняў аблспажыўсаюза?!

Вось ён, першы крок да адчужэння кааператыўнай уласнасці. Але асноўныя падзеі пачалі разгортвацца ў пачатку сёлетняга года. 30 студзеня 5 з 11 членаў праўлення аблспажыўсаюза (толькі з-за адсутнасці кворуму іх рашэнні неправамоцныя) вырашаюць «пагадзіцца з пратаколам сходу арандатараў камерцыйнага цэнтра (пратакола няма. — **Б. П.**) і прапановай аптовага гандлёвага аб'яднання аб ліквідацыі камерцыйнага цэнтра...» І тут жа ствараецца вытворча-гандлёвая фірма «Беларускі гандаль», якая захоплівае ўсе сродкі камерцыйнага цэнтра (амаль 4 мільёны рублёў).

Акрамя таго, па распараджэнню дырэктара аптовага аб'яднання аблспажыўсаюза А. Квашніна фірма невядома за якія заслугі атрымлівае і іншую кааператыўную уласнасць. Ды яшчэ якую! У магазін «Скупка» на пагранічным пераходзе «Брузгі» проста вымушаны здаваць тавары за сімвалічную цану тыя, каго завярнулі мытнікі. Гандлёвая кропка аб'яднання «Азот» таксама заўсёды пры дэфіцыце, які сюды паступае па бартэру з-за мяжы за адгружаную пры пасрэдніцтве аблспажыўсаюза прадукцыю хімікаў.

Надзвычай шчодры падарунак робіць «Беларускаму гандлю» сваім асабістым распараджэннем і старшыня праўлення аблспажыўсаюза, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь І. Калмычкоў. Ён перадае фірме практычна ўсё, што раней належала аптоваму аб'яднанню, — функцыі гандлёвай дзейнасці, правапераемніцтва ў ажыццяўленні знешнеэканамічнай дзейнасці і штат работнікаў. Пасля гэтага само існаванне аптовага аб'яднання практычна страціла сэнс. Замест яго на ўсім гатовенькім пачынае рабіць бізнес «Беларускі гандаль».

...І ШТО АТРЫМАЛАСЯ НА СПРАВЕ

А цяпер — аб самым неверагодным. Створаная на 90—95 працэнтаў за кошт сродкаў спажыўкааперацыі, гэта фірма становіцца па сутнасці... прыватнай. Хто ж яны, піянеры прыватызацыі кааператыўнай уласнасці? Для гісторыі назавём пайменна заснавальнікаў «Беларускага гандлю» (зарэгістраванага Ленінскім райвыканкомам г. Гродна як таварыства з абмежаванай адказнасцю). Гэта старшыня праўлення аблспажыўсаюза І. Калмычкоў, яго першы намеснік М. Семіён, начальнік аддзела аптовага гандлю З. Стопа, былы дырэктар камерцыйнага цэнтра М. Бобрык, а таксама кадры з аптовага аб'яднання — дырэктар А. Квашнін, яго былы намеснік, а цяпер старшыня «Беларускага гандлю» В. Ластоўскі, былы галоўны бухгалтар А. Гаўрусік.

Кампанія, як бачым, падабралася сур'ёзная. Усе пры пасадах, пры ўладзе. Становіцца зразумелым той імпэт, які быў праяўлены некаторымі з іх пры арганізацыі фірмы, перадачы ёй сродкаў камерцыйнага цэнтра, магазінаў і належачых іншым функцый. Дарэчы, фірма адкрывае свае філіялы ў Шчучыне, Смаргоні на базе будаўнічых і аўтатранспартных арганізацый аблспажыўсаюза.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ФАДЫЁ ФАКТ

Пачынаюць палёты ў гарады Балтыі і краін Садружнасці Незалежных Дзяржаў лайнеры новай амерыканскай авіякампаніі «Балтыя-Эйрлайнз». Авіякампанія, штаб-кватэра якой знаходзіцца ў Нью-Йорку, будзе кожны тыдзень ажыццяўляць пяць беспасадачных рэйсаў паміж Нью-Йоркам і Санкт-Пецярбургам. У жніўні ў раскладзе палётаў з'явяцца дадатковыя пункты прызначэння Мінск і Тбілісі, куды пасажыры са Злучаных Штатаў будуць дабірацца з перасадкай у Рызе.

***

Сёлета спаўняецца 90 гадоў з дня заснавання Беларускай сацыял-дэмакратычнай грамады. Старшыня Цэнтральнай рады цяперашняй партыі такога напрамку доктар гістарычных навук Міхась Ткачоў нагадаў факты з гісторыі. Трагічным быў лёс заснавальнікаў ранейшай сацыял-дэмакратычнай грамады. Большасць з іх загінула ў сталінскіх турмах. Ужо на пачатку стагоддзя гэтыя людзі марылі аб вольнай незалежнай Беларусі.

Міхась Ткачоў прыгадаў ідэі сацыял-дэмакратызму сённяшняга Захаду. Ён адзначыў, што мы павінны глядзець на свет больш шырока, вучыцца пазнаваць праблемы жыцця і рабіць усё магчымае, каб у нашым доме былі мір і лад. Сацыял-дэмакратычныя ідэі сённяшняй Еўропы знойдуць падтрымку і ў нашай рэспубліцы, — адзначыў ён.

***

Гэтыя чэрвеньскія дні, здаецца, становяцца пікам паездак за рубеж. На пагранпераходзе «Варшаўскі мост» у Брэсце зноў выстраіліся чэргі даўжынёю ў шмат кіламетраў. У параўнанні з мінулым годам на граніцы зараз створаны сякі-такі сервіс. Але гэтыя паўмеры не забяспечваюць рытмічнага руху праз мяжу. Новыя пагранпераходы, пра адкрыццё якіх так многа гаварылася на ўсіх узроўнях, па-ранейшаму агароджаны калючым дротам.

***

Абсурдная сітуацыя ўзнікла ў вёсцы Пяршаі — цэнтры калгаса імя Карла Маркса Валожынскага раёна. Згодна з раённай праграмай ліквідацыі вынікаў аварыі на ЧАЭС, год назад у Пяршаях паклалі асфальт, правялі лініі тэлефоннай сувязі, а яшчэ раней водаправод. А вось цяпер настаў час газіфікацыі вёскі. У новых цэнах гэта абыдзецца гаспадарцы ў 4 мільёны 650 тысяч рублёў. І, акрамя таго, прыйдзецца разбурыць дарогі і ўсе камунікацыі. У сувязі з гэтым успомнілася прытча: «Чаму ты бедны, чалавеча? — Бо неразумны. — А чаму неразумны? — Бо бедны».

ЛЕПШ ПОЗНА, ЧЫМ НІКОЛІ

ЖЛОБІН. (У. Пернікаў). Тут пабывалі прадстаўнікі міжнароднай неўрадавай арганізацыі ЮНЕСКО. Мэта іх візіту — выбар месца для будаўніцтва адзінага ў рэспубліцы рэабілітацыйнага цэнтра псіхалагічнай адаптацыі насельніцтва, якое пацярпела ад чарнобыльскай катастрофы.

Мяркуецца, што будаўніцтва пачнецца ў гарадскім пасёлку Стрэшын сёлета ў жніўні і закончыцца праз год. На ўзвядзенне гэтага важнага аб'екта бязвыплатна адпушчана 35 тысяч долараў ЗША. Практычныя работы ўжо робяць французскія спецыялісты. Замежжа паставіць неабходнае медыцынскае абсталяванне і на пачатку работы цэнтра забяспечыць усю яго медыкааздараўленчую дзейнасць. У далейшым жа абслугоўваць цэнтр будуць спецыялісты нашай рэспублікі. Падабраны ўжо і генпадрадчык — мясцовы будтрэст № 40. З выпадку гэтага чарнобыльцы кажуць: лепш позна, чым ніколі!

ВЫГАДНЫ АБМЕН З БАЛГАРАМІ

Доўгатэрміновае пагадненне на пастаўку рухавікоў балгарскай фірме «Балканкар» заключылі мінскія маторабудаўнікі. У суседнюю краіну ўжо адпраўлена 500, а да канца года туды паступіць яшчэ столькі ж гэтых вузлоў. Узамен па бартэрнаму пагадненню балгары пачалі пастаўляць аўта- і электрапагрузчыкі, электракары і іншую грузападымальную тэхніку, якая славіцца на ўвесь свет. А самае галоўнае—у перспектыве маторабудаўнікі будуць рабіць зборку балгарскіх машын непасрэдна ў сябе на заводзе. Партнёры згадзіліся за мінскія рухавікі пастаўляць сюды камплектуючыя вырабы для зборкі машын, якія зараз даводзіцца купляць за мяжой па цане 13 тысяч долараў. Выпуск аўтапагрузчыкаў маторны мае намер пачаць у наступным годзе на вытворчых магутнасцях філіяла ў Стоўбцах.

Алег ПРАЦЬКО.

ЖЫЛІ-БЫЛІ ДЗЕД З УНУКАМ...

— Гэта тая прафесія, аб якой я марыў заўжды, — кажа Мікалай Сянько пра свой штодзённы клопат. Яго сялянская гаспадарка з'явілася на Валожыншчыне нядаўна. Да гэтага Мікалай вучыўся ў ваенным вучылішчы, быў афіцэрам Савецкай Арміі. Але мара пра самастойную працу на зямлі з часам узяла верх, і малады лейтэнант вярнуўся на радзіму, стаў хлебаробам. На зямлю яму пакуль што не надта пашанцавала: далі ўсяго 11 гектараў, ды і тыя з няўдобіц. Цяпер уся плошча старанна апрацавана, засеяна бульбай, ячменем, грэчкай. Сярод набытай тэхнікі ёсць і вайсковая — набылі спісаную.

У гэтым факце свая сімволіка: з расійскіх прастораў вярнуўся хлапец на роднае поле, да дзедавай хаты, і тая тэхніка, што служыла раней салдату, цяпер працуе на хлебароба.

Як гаворыць Мікалай, ім зроблены толькі першыя крокі. Трэба будаваць базу для трактараў і машын. На гэту патрэбу ў раёне абяцаюць перадаць выпрацаваны кар'ер. Трэба пагаспадарску распарадзіцца старой сажалкай каля дзедавай хаты (там жа на дне такія выдатныя ўгнаенні, а пачысціш сажалку — і рыбу развядзеш!). А яшчэ прадумаць, як найбольш эфектыўна разводзіць прыгажуноў-трусоў, якія прыжыліся ў старым хляве. Падмацаваць жа ўсе задумкі крэдытам у банку — грошы ой як патрэбны маладой гаспадарцы.

— Можа таму ладзіцца справа, што ёсць добры дарадчык? — пытаюся ў Мікалая, маючы на ўвазе яго 90-гадовага дзеда Івана Герасімавіча.

— Безумоўна, — адказвае малады фермер і з гонарам падкрэслівае: у якой-небудзь справе на падворку з маім дзядулем не кожны малады паспрачацца здолее.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

ПІКЕТАВАННЕ МЗС НЕ АДБЫЛОСЯ

Спробу пікетавання Міністэрства замежных спраў Беларусі ажыццявілі 15 чэрвеня прадстаўнікі Усебеларускага славянскага сабора, Хрысціянска-дэмакратычнага саюза, Ліберальна-дэмакратычнай партыі, Клуба камуністаў, рада маладзёжных арганізацый рэспублікі.

— Мэта акцыі, — заявіў карэспандэнту БЕЛТА каардынатар ініцыятыўнай групы Усебеларускага славянскага сабора доктар юрыдычных навук Іван Кучароў, — выступіць у абарону народаў Сербіі і Чарнагорыі, а таксама з патрабаваннем прызнаць Прыднястроўскую рэспубліку.

Аднак пікетаванне было забаронена гарадскімі ўладамі, таму што яго арганізатары не падалі ва ўстаноўлены тэрмін заяўку на яго правядзенне. Удзельнікі пікетавання маюць намер паўтарыць акцыю, атрымаўшы ў Мінгарвыканкоме афіцыяльны дазвол.

(БЕЛТА).

Не хапае толькі алімпійскага медаля

Пінчанка Ірына Леанчук атрымала афіцыяльнае запрашэнне на ўдзел у Алімпійскіх гульнях. Незвычайны лёс спартсменкі. Яна нарадзілася інвалідам (без левай кісці), але гэта не перашкодзіла ёй актыўна займацца спортам — лёгкай атлетыкай. Прычым Леанчук паказвае высокія вынікі і ў бегу на кароткія дыстанцыі, і ў скачках у вышыню і даўжыню, і ў кіданні кап'я. Імя Ірыны добра ведаюць не толькі ў Беларусі. Яна — пераможца чэмпіяната былога СССР сярод інвалідаў, заваявала чатыры вышэйшыя ўзнагароды на адкрытым чэмпіянаце ЗША. Некалькі дзён назад Ірына перамагла на адборачных спаборніцтвах спартсменаў краін СНД у Бранску, і заваявала права прадстаўляць Садружнасць у Барселоне на перадалімпійскіх гульнях, якія традыцыйна праводзяцца для інвалідаў. У яе калекцыі — 20 медалёў вышэйшай пробы — пакуль што не хапае алімпійскай узнагароды.

Па конях!

ГРОДНА (**Б. Пракопчык**). Ва ўмовах дэфіцыту на аўтамабілі і гаручае многіх у рэспубліцы, магчыма, зацікавіць пачынанне гродзенскай міліцыі. А пачалося з таго, што дзесяць неабыякавых да коней міліцыянераў прайшлі ўрокі верхавой язды ў конна-спартыўнай школе калгаса «Камунар» Навагрудскага раёна. Да таго ж, гэта гаспадарка зрабіла ўпраўленню ўнутраных спраў вельмі каштоўны па сённяшнім часе падарунак — перадала двух пародзістых коней. Падзяліліся з міліцыяй коньмі таксама калгасы імя Леніна, «Суботнікі» і «Трабы» Іўеўскага, эксперыментальная база «Ніва» Лідскага раёна.

І вось у абласным цэнтры на дзяжурства па ахове грамадскага парадку ўпершыню выйшаў конны патруль. Яго маршруты пралягаюць па ўскраінах горада над Нёманам, навакольных дачных масівах, будаўнічых пляцоўках, месцах масавага адпачынку.

Зноў вакол рэферэндуму

Як паведамлялася, Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларусі прыняў рашэнне уключыць пытанне аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму ў праект парадку дня чарговай сесіі Вярхоўнага Савета.

Разам з тым у апошні час у друку паяўляюцца публікацыі, у якіх іх аўтары бачаць у гэтым рашэнні парушэнне Закона «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь».

Прэс-служба Вярхоўнага Савета папрасіла пракаменціраваць сітуацыю.

І. ЛІХАЧ сакратар Цэнтральнай камісіі па рэферэндуму Рэспублікі Беларусь:

— Наша камісія завяршыла першы этап сваёй работы — дакументы і заключэнне аб выніках праверкі падпісных лістоў рэспубліканскага рэферэндуму перададзены ў Вярхоўны Савет. Цалкам абгрунтаваным і лагічным можна лічыць рашэнне Прэзідыума прапанаваць народным дэпутатам разгледзець пытанне аб правядзенні рэферэндуму на чарговай сесіі Вярхоўнага Савета рэспублікі. Лічу, што яно поўнасцю адпавядае Закону «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Рэспубліцы Беларусь». І ў камісіі няма прычын пратэставаць супраць гэтага.

Сцвярджэнне, што Вярхоўны Савет павінен толькі назначыць дату правядзення рэферэндуму, — няправільнае. Закон аб рэферэндуме не звужае канстытуцыйна замацаваныя за парламентам правы. Вярхоўны Савет можа не толькі адхіліць або зацвердзіць фармулёўку пастаўленага на рэферэндум пытання для далейшага яго ўключэння ў бюлетэнь, але і ўдакладніць яе. Больш таго, артыкул 14 Закона аб рэферэндуме вызначае права Вярхоўнага Савета прыняць закон або іншае рашэнне, прапануемае на рэферэндум, без яго правядзення.

У. ЛЕЎЧЫК, старшыня Пастаяннай камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па дзяржаўнай будове:

— Лічу, што рашэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларусі само па сабе дэмакратычнае і паслядоўнае. Пытанне аб рэферэндуме будзе вынесена на чарговую сесію, як гэта і прадугледжана законам.

Так, у членаў Прэзідыума былі сумненні ў правамоцнасці прапанаванага Цэнтральнай камісіяй па рэферэндуму заключэння. І справа не ў тым, што Вярхоўны Савет нібыта «ўцякае ад рэферэндуму». У нас ёсць шэраг сур'ёзных прэтэнзій да камісіі. Па-першае, некарэктна сфармулявана пытанне, якое прапануецца вынесці на ўсенароднае галасаванне. Лічу, што члены Цэнтральнай выбарчай камісіі паддаліся націску і праігнаравалі заключэнні дзвюх камісій Вярхоўнага Савета, якія ўказваюць на мнагазначнасць фармулёўкі. Па-другое, дапушчана непатрабавальнасць да правільнасці афармлення падпісных лістоў. Але ўсё ж на пасяджэнні Прэзідыума было вырашана абараніць правы ініцыятараў рэферэндуму. Галоўным стаў аргумент, што волевыяўленне тысяч людзей, якія падтрымалі ініцыятыўную групу, трэба паважаць. Іншая справа, што Вярхоўны Савет можа і павінен выправіць памылкі, дапушчаныя Цэнтральнай камісіяй.

Згодна з Законам аб народным галасаванні, Вярхоўны Савет можа прымаць рашэнне аб характары рэферэндуму — кансультатыўны або абавязковы, аб фармулёўцы пытання, выносімага на галасаванне, аб тэрмінах правядзення рэферэндуму і г. д. Дарэчы, да нас у камісію паступаюць прапановы ад дэмакратычных партый, якія маюць права заканадаўчай ініцыятывы, дадаткова вынесці на рэферэндум пытанне аб увядзенні ў Беларусі прэзідэнцкага кіравання. Магчыма, гэтыя прапановы таксама будуць разгледжаны чарговай сесіяй.

Нам усім трэба вучыцца паважаць законы. Палітыкі, якія ставяць сябе ў выключнае становішча, манапалізуюць права на ісціну і трактуюць закон так, як ім выгадна, даюць дрэнны ўрок. Ці варта тады скардзіцца на нізкую самасвядомасць народа, узровень жа палітычнай культуры народных дэпутатаў мае на людзей прамы ўплыў.

Р. ВАСІЛЕВІЧ, загадчык аддзела па пытаннях заканадаўства і правапарадку Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь:

— Я за магчымасць правядзення рэферэндуму па пытанню аб спыненні паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета (гэтага склікання або любога іншага). Больш таго, думаю, што такое права павінна быць замацавана ў новай Канстытуцыі, таму што яно грунтуецца на ідэі народнага суверэнітэту. Пры гэтым хацеў бы заўважыць, што ў краінах, дзе ў большай ступені ганарацца гарантыямі правоў сваіх грамадзян, на такі «ўзровень» дэмакратыі не рашыліся. Трэба таксама ўлічваць, што, згодна з Дэкларацыяй аб дзяржаўным суверэнітэце, акце, які мае вышэйшую юрыдычную сілу нават у адносінах да Канстытуцыі, ад імя ўсяго народа можа выступаць толькі Вярхоўны Савет, і ніякая група грамадзян не можа аказваць на яго націск. Што ж датычыць парадку склікання чарговых і нечарговых сесій вышэйшага органа дзяржаўнай улады рэспублікі, то ён дастаткова дакладна вызначаны ў Канстытуцыі і Часовым рэгламенце Вярхоўнага Савета рэспублікі.

БІЛЕТ № 000001

Як паведаміў Цэнтральны камітэт Саюза моладзі Беларусі, у музейную групу пры ЦК СМБ перададзены членскі білет гэтай маладзёжнай арганізацыі пад № 000001. А вучаніца СШ № 56 г. Гомеля Ліза Баравікова атрымала білет СМБ № 000002. На білеце няма былой камсамольскай сімволікі, у ім не трэба будзе адзначаць плату членскіх узносаў. Усяго з пачатку года ў СМБ уступіла больш за 1.000 чалавек, у асноўным школьнікі. Паступова па ўсёй Беларусі пройдзе перарэгістрацыя членаў былога ЛКСМБ, і тыя, хто вырашыць застацца ў новай маладзёжнай арганізацыі, таксама атрымаюць білеты.

ПАЛЕМІЧНЫЯ НАТАТКІ

ЗЯМЛЯ. ХЛЕБ. ВОЛЯ.

1.

Нядаўна ў Гомелі на сустрэчы з выбаршчыкамі адзін дэпутат заявіў, што калі б год назад зямлю аддалі фермерам, то народ ужо быў бы сыты. Мне хочацца яму верыць. І я паверу. Але толькі ў тым выпадку, калі ён давядзе да ладу не за год, а за тры гады, няхай за пяць, свае дзесяць сотак, якія атрымаў пад уласную дачу. Што ж, дэпутата зразумець можна.

Рабіць рэвалюцыі стала нашай другой прафесіяй. А можа, ужо і першай. Мы хочам ашчаслівіць сябе і свет кардынальным—канчатковым і хуткарашэннем любой самай складанай праблемы. Дзяржаўны лад мяняем у адну ноч. Ствараем новыя краіны, саюзы, садружнасці за кубкамі кавы. Хочаш — зробім індустрыялізацыю, а можам — і калектывізацыю. Пабудуем сацыялізм, а там, глядзіш, праз пару гадоў і агні камунізму заззяюць. Але пабачылі, што яны сляпяць вочы, і цяпер вось шыбуем назад. У капіталізм. Гэта назавём новая светлая будучыня. Новая рэвалюцыя.

Але ўсякая рэвалюцыя — гэта не толькі гвалтоўная ломка праз калена лёсаў людзей, гэта яшчэ і пэўныя ілюзіі вызвалення і вызваліцеляў. А ілюзіі і рэвалюцыі нідзе і ніколі не былі добрым будаўнічым матэрыялам лепшага жыцця. «Фабрыкі — рабочым, зямля — сялянам!» — не больш чым, як аказалася, прыгожыя лозунгі. Праўда, яны прымушаюць гарачэй біцца сэрца і клічуць на барыкады. У гэтым іх стваральная, але, адначасова, і вялікая разбуральная сіла. Чаго больш — трэба яшчэ падлічыць.

І вось мы зноў чуем знаёмыя заклікі. Зноў бурліць у жылах кроў, а розум (у генах жывуць памылкі пакаленняў) шчэ нясмела шэпча: а можа хопіць, хлопцы, рэвалюцый, паспрабуем іншы шлях — эвалюцыйны.

Як заўсёды, у такіх часы краевугольным каменем дыскусій і спрэчак, рэвалюцыйных прапаноў з'яўляецца зямля. І зразумела чаму. Без вырашэння гэтай праблемы немагчымы ніякія рэформы — ні сацыяльныя праекты бальшавікоў 20-я гады, ні пераход да рынку ў нашы дні. Але ўся бяда ў тым, што старыя і новыя рэфарматары прапануюць нам шлях у рай праз папялішчы.

Зварок спрашчаю палярныя думкі, але сутнасць іх такая: адны патрабуюць разагнаць калгасы і саўгасы, раздаць зямлю фермерам, другія з усёй сілы супраціўляюцца гэтаму, бачачы выратаванне ў рэарганізацыі калгаснай сістэмы. А хто з іх мае рацыю? Паспрабуем разабрацца.

Адкінем убок эмоцыі, ідэалогію. Паклічам на дапамогу аргументы.

Давайце прыслухаемся да голасу тых, хто патрабуе як мага хутчэй аддаць зямлю фермерам. Адразу ўзнікае пытанне: каму? Каму даваць? Сваім, дамарослым селянам, ці прыезджым, у тым ліку і замежным? Па колькі гектараў? Дзе? Побач з вёскай ці на аддаленых участках? Праблемы не самыя складаныя, але прама дзіўлюся магчымым вельмі рэзкім падзенням.

У Беларусі на кожнага селяніна прыпадае па 0,6—0,7 га ворнай зямлі. А калі разлік весці толькі на калгаснікаў, то ў сярэднім прыходзіцца ад 5 да 10 гектараў на селяніна. Скажам прама, гэта не шмат. Расія з яе прасторамі і вясковым бязлюддзем, але і ў нашых умовах фермерская гаспадарка можа наладзіць таварную вытворчасць толькі пры пэўных яе памерах — 40 і больш гектараў. Закон дазваляе даваць гаспадару ў так званае пажыццёвае валоданне 50 гектараў. Але калі прытрымлівацца гэтай лічбы і эканамічнай мэтазгоднасці, то 10 навацярожаных фермераў (па 50 га) пакінуць без зямлі сама менш 50 сваіх аднавяскоўцаў. І куды апошнім падавацца? Шукаць працу ў вёсцы, ці тут хата, работы. У горад яны не пойдуць, таму што не маюць ні патрэбнай спецыяльнасці, ні жылля, а ў роднай вёсцы ў іх ні лічы, адабралі галоўны сродак існавання — зямлю. Можна сказаць, сам вінаваты — не паспеў, не трэба было да апошняга трымацца за калгас, жыццё ўсміхаецца толькі ініцыятыўным і талковым. Але ці зразумее такую логіку той, хто застаўся без зямлі?

Яшчэ адзін аргумент: усе не могуць быць фермерамі. Хтосьці павінен будзе пайсці ў слугі, наймацца на работу, а каму не хапае — у наёмныя рабочыя да таго ж суседа. Правільна. Але яму нават паспрабаваць не далі, каб ён сам пераканаўся ў гэтым. Паспешнай дзяльбой яго пазбавілі права выбару. Як і раней, калі заганялі ў калгас, лёс вырашалі недзе ў далёкіх і высокіх кабінетах. І тады селянін не спяшаўся абагульняць свайго каня і зямлю, і зараз ён не спяшаецца збегчы з калгаса. Не таму, што палае любоўю да яго, а ў сілу сялянскай, выпрацаванай гадамі лікалеццяў звычкі, натуры: каб горш не было. А мы яго прыспешваем: давай хутчэй, ты нам рэформы тармозіш, шчасця свайго не бачыш.

Штучна абвастраецца процістаянне ў вёсцы. Канешне, як усякі перадзел, чарговы не можа без яго абысціся, але задача ўлады — не будаваць на ім сваю канцэпцыю, а ўсімі магчымымі мерамі пастарацца пазбегнуць вялікіх негатыўных вынікаў такога процістаяння. Асабліва яно нарастае, калі з зямлі патомны селянін выцясняецца «прышлым людам».

Апошнім часам шмат водгукаў (часцей адмоўных) прадстаўнікоў урада і народных дэпутатаў выклікала рашэнне кіраўніцтва многіх калгасаў і саміх калгаснікаў падзяліць асноўныя сродкі вытворчасці (іх кошт), а таксама зямлю. Як гэта робіцца? Увесь кошт тэхнікі, капітальных пабудоў, зямля дзеляцца паміж калгаснікамі (не забыты і пенсіянеры) згодна з адпрацаваным стажам і ўкладзенай працай. У адзін дзень калгаснікі пішуць заявы на выхад з гаспадаркі з просьбай вярнуць яму яго долю з сумесна нажытага багацця. Жаданне яго задавальняецца і ён тут жа піша новую заяву, каб прынялі з яго доляй у той жа калгас. Але ўжо, як правіла, пад другой назвай. Радыкальным рэфарматарам у гэтай акцыі перш за ўсё бачацца не вельмі прыгожыя манеўры мясцовай наменклатуры з мэтай захаваць як лад калгасную сістэму, а значыць, і сваю ўладу. Так, такое жаданне аб'ектыўна існуе, і не заўважаць яго было б памылкай.

Але будзе памылкай ставіць на гэтым кропку і крычаць пра «палкі» ў колы рэформы» з боку «мясцовых памешчыкаў». Нам здаецца, што ў падобных фактах супалі інтарэсы як кіраўнікоў гаспадарак, так і радавых калгаснікаў — абараніць сябе законным шляхам ад пралікаў паспешлівых рэфарматараў, якія могуць прывесці да катастрафічных вынікаў. Непрадуманы механізм рэформы ў вёсцы можа дашчэнту разбурыць хоць і дрэнна, але больш-менш наладжаную вытворчасць прадуктаў харчавання, а галоўнае — пакінуць без зямлі тых, хто спрадвеку карміў дзяржаву. А што значыць селянін без зямлі? Гэта не проста люмпен па існаванню, быту, зарплаце (ён і зараз такі), а люмпен па духу, па псіхалогіі, па агрэсіі. Што гэта такое, думаю, тлумачыць не трэба. Дарэчы, для аналітыкаў і тых, хто прымае рашэнні на дзяржаўным узроўні, такая дэталь: дзяліць фонды і зямлю першымі сталі прыгарадныя гаспадаркі. Яны больш за іншых апасаюцца, што 15—20 гарадскіх фермераў могуць ужо заўтра пакінуць без зямлі навакольныя вёскі. Пад час камандзіровак у Брэсцкую і Гродзенскую вобласць прыходзілася чуць гэта ад многіх.

Вось і атрымліваецца, што пры любой рэвалюцыйнай рэформе ў нас заўсёды пацярпеўшым бокам застаецца селянін. Пры калектывізацыі адзін раз адабралі яго ўласную зямлю, і пры ліквідацыі калгасаў пагражаюць зноў адабраць ці, дакладней, не вярнуць раней адабраную. Ці справядліва гэта? Экспрапрыятары, як бачым, у нас заўсёды знаходзяцца. І дзейнічаюць яны ў «інтарэсах справы». Шкада толькі, што на першы план выходзіць так званая рэвалюцыйная мэтазгоднасць, а не чалавек.

Што гэта так, цудоўна бачна па адносінах усіх без выключэння ўлад, кансерватараў і дэмакратаў, да сельскіх пенсіянераў. Ім наогул ні ў адной з эканамічных канцэпцый месца не знаходзіцца. Між іншым, іх доля ў накопленым багацці вялікая, а самі яны складаюць ад 35 да 50 і больш працэнтаў сельскага насельніцтва. Апрыёры лічыцца, што яны знаходзяцца пад абаронай дзяржавы, яна іх (выплачваючы пенсію) апранае і корміць. Але, скажам прама, незайздросны стан іх агульнавядомы, і на шляху да рынку самае большае, што па сутнасці абяцаюць ім дзяржава і рэфарматары розных адценняў, — падараваць новую жабрацкую торбу. Праўда, ёсць апасенні, што і гэта не будзе выканана.

Зразумела, рынак — для маладога і дужага чалавека. А хто абароніць старога і нямоглага? Таму, калі дзяржава ўзяць у поўнай меры гэтыя функцыі на сябе не можа, яна павінна прадугледзець у аграрнай рэформе такі механізм, каб той жа пенсіянер незалежна ад ласкі калгаснага чыноўніка ці буйнога землеўладальніка—фермера меў шанц сацыяльна абараніць сябе сам. А зрабіць ён гэта зможа толькі маючы ўласнасць. Перш за ўсё зямлю.

Тут аўтар чуе здзеклівыя галасы апанентаў: «Што за глупства ён прапануе! Ці зможа стары чалавек апрацаваць гэтую зямлю?»

А ён яе і апрацоўваць не будзе. Гэта зробіць яго малады сусед, ці калгас, якім ён здасць зямлю ў арэнду, а можа, і прадасць. Затое ён будзе мець гарантаваны кавалак хлеба, не будзе чакаць падачак ні ад дзяржавы, ні ад замежных гуманітарных фондаў. Дарэчы, падобны варыянт аграрнай рэформы прадугледжвае расійская канцэпцыя, і нашым заканадаўчым і выканаўчым уладам трэба было б больш уважліва прыглядзецца да яе. Як з боку пошукаў здаровага зерня ў ёй, так і аргументаванай крытыкі. З дзесяткаў аргументаў «за» і «супраць» такога падыходу выдзелім наступны. Аграрная рэформа павінна грунтавацца не на касцях старэйшага пакалення, якое бязлітасна эксплуатавалася, здабыла сваёй працай тое, што мы зараз збіраемся дзяліць без яго. Калі гаварыць па сутнасці, то мы вяртаем ім даўгі нашы. Што ў вышэйшай меры справядліва.

Вывад з вышэйсказанага: прыярытэтнае права на набыццё зямлі павінны мець перш за ўсё тыя, хто на ёй жыве і працуе.

Міхаіл МІХАЕВІЧ.

Бяда—побач

ГРОДЗЕНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ. (Б. Пракопчык). Абласны цэнтр прафілактыкі і барацьбы са СНІДам з неабходнымі лабараторыямі вырашана стварыць у Гродна. Яго мяркуецца размясціць у былым памяшканні гарадской санітарна-эпідэміялагічнай станцыі пасля таго, як тут сёлета завершаць рэканструкцыю. Адпаведныя дыягнастычныя лабараторыі будуць таксама абсталяваны ў Дзятлаўскім, Іўеўскім і Лідскім раёнах.

Пытанні прафілактыкі гэтай жудаснай хваробы будуць, пачынаючы з новага навучальнага года ўключаны ў праграмы школ, ПТВ, тэхнікумаў. Адпаведную падрыхтоўку пройдуць класныя кіраўнікі агульнаадукацыйных школ, выхавальнікі прафесіянальна - тэхнічных вучылішчаў, выкладчыкі ВНУ і тэхнікумаў, а таксама студэнты педагагічных навучальных устаноў.

Акрамя таго, рашэннем аблвыканкома вызначаны аператыўныя меры па забеспячэнню цырульняў і манікюрных кабінетаў неабходнымі інструментамі і прыстасаваннямі для іх стэрылізацыі. На парадку дня пытанне аб ільготным падаткаабкладанні прадпрыемстваў і кааператываў, якія выпрацоўваюць прадукцыю для дыягностыкі і прафілактыкі СНІДа.

ТЭЛЕФОН СТАНОВІЦЦА РАСКОШАЙ

З 16 чэрвеня, як паведамляе Міністэрства сувязі і інфарматыкі Беларусі, у рэспубліцы ў сярэднім утрая павялічваюцца тарыфы на паслугі сувязі насельніцтву. Цяпер за ўстаноўку тэлефона нам прыйдзецца плаціць 1.800 рублёў, месячная абанементная плата за яго павялічваецца да 30, а за радыёкропку—да 3-х рублёў. Напалавіну менш трэба будзе раскашэльвацца ветэранам. Для гэтай катэгорыі насельніцтва, а гэта 700 тысяч абанентаў, або 45 працэнтаў усяго парка індывідуальных тэлефонаў рэспублікі, згодна з Законам «Аб ветэранах», упершыню ўстанаўліваецца 50-працэнтная скідка. Усё роўна дорага, вядома. І Міністэрства сувязі, добра разумеючы гэта, выказвае насельніцтву сваё спачуванне, але зрабіць інакш не можа. Вырас і працягвае расці кошт энерганосьбітаў і электраэнергіі, транспартных паслуг. Амаль у 20 разоў падскочыла цана камутацыйнага абсталявання, у 25—кабельных вырабаў. АТС на 10 тысяч нумароў, якая каштавала ў 1990 годзе максімум 5, сёння патрабуе ўжо 100 мільёнаў.

Тое ж і з поштай — з-за падаражання транспартных перавозак. У выніку страты галіны толькі ў першым квартале склалі каля 100 мільёнаў рублёў. А да канца года, калі не павышаць цэны на сувязь, яны пагражаюць дасягнуць 2-х мільярдаў. Зразумела, што ва ўмовах, калі страты перавышаюць даходы, галіна існаваць не зможа.

(БЕЛТА).

«Мы — пуцейцы. У нашы абавязкі ўваходзіць тэхнічнае забеспячэнне суднаходства», — з гонарам сказалі мае субяседнікі. А сустрэўся я з імі на рацэ Заходняя Дзвіна ў Міёрскім раёне на невялікім судне «Пуцявы-10», якое належыць упраўленню Верхнядзвінскага басейна. Розныя бываюць дарогі, і мы часам не задумваемся, як нялёгка забяспечыць рух суднаў па нашых водных магістралях. Паставіць, вызначыўшы глыбіню, вешкі, пастаянна сачыць за бакеннымі ліхтарамі, вылоўліваць дрэвы, што паваліліся ў ваду. Гэта ўсё яны — пуцейцы, чыя праца часам не заўважаецца.

Аляксандр КУШНЕР.

НА ЗДЫМКАХ: ◆ Матарыст-рулявы Мікалай КУДЗЯНАЎ і капітан Аляксандр МУРАТАЎ. ◆ На Заходняй Дзвіне.

ГІСТОРЫЯ БЕЗ «БЕЛЫХ ПЛЯМ»

У ІНФАРМАЦЫЙНЫМ БЮЛЕТЭНІ Беларускага культурнага таварыства «Грунвальд. Навіны беларускага адраджэньня» (сакавік 1990 г., № 2) былі апублікаваны артыкулы Алеся Бяляцкага «Слуцкае паўстанне» і «Бандыт ці нацыянальны герой». У іх аўтар усяляк спрабуе абяліць адыёзную фігуру заўзятага контррэвалюцыянера, пагромшчыка і ката беларускага народа генерала Станіслава Булак-Балаховіча і выдаць яго за нацыянальнага героя. Гэты авантурыст летам і восенню 1920 года ў змове з Барысам Савінкавым, апіраючыся на яго банды, на грошы буржуазна-памешчыцкай Польшчы сфарміраваў сваё «беларускае войска» і спрабаваў скінуць Савецкую ўладу ў Беларусі, стаць «вярхоўным кіраўніком» края.

Яму ўдалося на кароткі час захапіць Пінск, Петрыкаў, Мазыр і некаторыя іншыя населеныя пункты ў паўднёва-заходняй частцы рэспублікі. У гэтых месцах Булак-Балаховіч і яго банды праславіліся яўрэйскімі пагромамі і масавымі расстрэламі ўсіх, хто спачувальна ставіўся да Савецкай улады. Урад БНР А. Луцкевіча і В. Ластоўскага парваў з ім усякія адносіны. У лістападзе 1920 года з авантурай Балаховіча было пакончана. Часці 16-й арміі Заходняга фронту разбілі балахаўцаў і ачысцілі ад іх захопленую тэрыторыю. Недабітыя рэшткі гэтых пагромшчыкаў на чале са сваім атаманам («бацькам») уцяклі за кардон зноў пад заступніцтва Юзафа Пілсудскага. Пасля заключэння мірнага дагавора Савецкай Расіі з Польшчай яны былі там інтэрніраваны.

Такім чынам, хто ж такі Булак-Балаховіч: бандыт ці нацыянальны герой? У пэўнай ступені адказаць на гэта пытанне дапамогуць апублікаваныя ніжэй успаміны аднаго з вядомых дзеячаў беларускага нацыянальна-вызваленчага руху, шэфа ваенна-дыпламатычнай місіі Беларускай Народнай Рэспублікі ў Латвіі і Эстоніі ў 1919—1920 гадах палкоўніка К. Б. Езавітава, які добра ведаў Булак-Балаховіча і дапамагаў яму ў фарміраванні «беларускай арміі», а затым парваў з ім.

Булак-Балаховіч: бандыт ці герой?

З ГЕНЕРАЛАМ Булак-Балаховічам я пазнаёміўся ў лістападзе месяцы 1919 года, калі па даручэнню тагачаснага ўрада БНР запрасіў яго на беларускую службу. Сустрэча наша адбылася ў час так званай канферэнцыі Балтыйскіх краін, Украіны і Беларусі ў горадзе Юр'еве (цяпер Тарту.—А. Х.). Спытаў Балаховіча, ці згодны ён са сваім атрадам, які ўваходзіў тады ў састаў арміі Юдзеніча і дзейнічаў на паўднёвым беразе Фінскага заліва, перайсці ў распараджэнне ўрада БНР? Балаховіч адказаў, што ён лічыць сябе беларусам і што ідэя барацьбы за незалежную Беларусь яму куды бліжэй, чым удзел у пачынаннях Юдзеніча і іншых рускіх контррэвалюцыйных генералаў.

Я папрасіў яго напісаць заяву аб пераходзе ў распараджэнне ўрада БНР і паведаміў аб гэтым ураду. Для канчатковага прыёму Балаховіча і яго атрада ў Эстонію прыбыў надзвычайны пасол урада БНР інжынер Клаўдзій Дуж-Душэўскі.

Юдзеніч цярпець не мог Балаховіча і нічога не меў супраць яго адыходу, але не жадаў выпусціць з саставу сваёй арміі атрад Балаховіча, які лічыўся вельмі рухомым і баявым. Балаховіч забраў свой конны полк і пяхоту і павёў іх з фронту ад Гдова на поўдзень Чудскога возера ў раён горада Ізборска.

Паколькі Юдзеніч затрымаў артылерыю Балаховіча, то Балаховіч вярнуўся ў Рэвель (цяпер Талін.—А. Х.) і тут з групай сваіх афіцэраў арыштаваў Юдзеніча і вывез яго за горад. Толькі тады, калі генерал Юдзеніч падпісаў загад аб вызваленні артылерыі Балаховіча, ён быў адпушчаны, а батарэі перайшлі да Ізборска.

Каб забяспечыць атрад Балаховіча зброяй і амуніцыяй, я ўступіў у перагаворы з камандзірам англійскай эскадры, якая стаяла ў Рэвелі і аказвала дапамогу і эстонцам, і Юдзенічу. Першая сустрэча з прадстаўнікамі англічан была ў эстонскім штабе, а затым я зрабіў візіт на камандзірскі крэйсер.

Англічане не мелі ніякага ўяўлення аб Беларусі. Таму я перадаў ім брашуру Доўнара-Запольскага «Асновы дзяржаўнасці Беларусі» на французскай і нямецкай мовах (у далейшым была надрукавана і на англійскай мове). Даведаўшыся аб тым, што беларусы ўяўляюць сабой 16.000.000 народ, англічане зацікавіліся і абяцалі падтрымку, але жадалі весці перагаворы з урадам БНР. Я даў адрас пражскай місіі. У час маіх перагавораў прысутнічаў і генерал Балаховіч.

Паколькі атрад Балаховіча трэба было ўтрымліваць, а ў маім распараджэнні не было сродкаў, я дамовіўся з эстонскім камандаваннем, што яно будзе выплачваць плату і дастаўляць прадукты атраду Балаховіча да таго часу, пакуль гэта не зможа ўзяць на сябе ўрад БНР. Эстонскі штаб і я падпісалі асобны дагавор аб тым, што затрачаныя сумы будуць лічыцца пазыкай Беларусі і належаць вяртанню ў будучым. Дагавор гэты падпісаны быў і Клаўдзіем Душэўскім. Эстонцы дагавор выконвалі добрасумленна, і атрад Балаховіча атрымліваў забеспячэнне акуратна аж да заключэння Эстоніяй мірнага дагавора з РСФСР (2 лютага 1920 г.—А. Х.).

Пасля прыёму Балаховіча на беларускую службу, я з Дуж-Душэўскім выехаў у Рыгу. Праз некаторы час мы вырашылі даведацца ў рыжскай Англійскай місіі аб выніках просьбы ў Рэвелі, але англійскі прадстаўнік палкоўнік Талент адмовіўся мяне прыняць, таму што нічога новага для абмеркавання няма...

Балаховіч нерваваўся і прысылаў запіскі з пытаннем «Што новага?» Я адказваў, што «навін пакуль няма». Ён вар'яцеў і піў. Аб гэтым паклапаціўся польскі ваенны аташэ, які «выпадкова» пазнаёміўся з Балаховічам і вельмі ўзрадаваўся, што знайшоўся беларускі генерал, які, пры яго згодзе, мог бы ўзначаліць і аб'яднаць тыя беларускія атрады, якія ствараюцца ў Мінску, а таксама існуюць у некаторых іншых гарадах і мястэчках, але не маюць кіраўніцтва, якое ведала б ваенную справу, ды і кіраўніцтва гэта часта само настроена па-бальшавіцку, таму што «былі выпадкі» нападзення на польскіх салдат і падпалу маёнткаў мясцовых вядомых і ўсімі паважаных грамадзян.

Даведаўшыся, што Балаховіч не атрымлівае платы ад урада БНР, аташэ прапанаваў аванс, які генерал верне, калі ён не пажадае перайсці на бок палякаў і мінскіх беларусаў. Балаховіч заявіў, што ён «падумае», а сам цераз свайго прадстаўніка пры місіі БНР у Латвіі падпалкоўніка Мінгрэльскага пажадаў даведацца, ці сапраўды замежныя беларусы не маюць агульнай мовы з тым Беларускім Нацыянальным Камітэтам, які стварыўся ў Мінску, і ці сапраўды беларускія дзеячы настроены па-бальшавіцку. Прадстаўнік паведаміў Балаховічу, што ў Рызе жыве кіраўнік беларускага ўрада Вацлаў Ластоўскі і што ён пацвердзіў, што ў Мінску беларускіх дзеячаў беларусы за мяжой разглядаюць як здраднікаў.

Паколькі грошай ад БНР не было, а эстонцы спынілі выдачу грашовага і харчовага забеспячэння, як таго патрабаваў заключаны з РСФСР мірны дагавор, Балаховіч выкарыстаў прадастаўлены яму тэрмін, сабраў свой атрад, пагрузіў у эшалоны і пераехаў у Заходнюю Беларусь. Трапіць у Мінск яму не ўдалося, таму што там у гэты час знаходзілася Чырвоная Армія. Балаховічу адвялі ўчастак фронту ў Палессі і прапанавалі арганізаваць тут атрады, якія можна б было перакінуць у савецкі тыл. Такія атрады былі на месцы з ліку беларускіх нацыянальных фарміраванняў. Балаховіч узначаліў гэтыя атрады і патрабаваў ад палякаў зброю.

Атрады рушылі ўздоўж р. Прыпяць, узялі Пінск і прайшлі да Гомеля, дзе Балаховіч учыніў яўрэйскі пагром. У далейшым атрады адышлі на захад пад націскам савецкіх войск на Варшаву, але яны захаваліся на Палессі ў лясах і дзейнічалі адтуль на тылы савецкіх войск. Пры новым наступленні Балаховіч пайшоў старой дарогай на Гомель і зноў дайшоў да Гомеля, дзе «паўтарыў праграму» і ўчыніў новы пагром. Палітычным кіраўніком пры атрадзе Балаховіча быў адвакат Аляксюк, які стварыў часовы ўрад БНР і запрасіў у яго састаў Булак-Балаховіча ў якасці ваеннага міністра. Урада гэтага палякі «не заўважылі» і з ім не звязваліся.

Калі пачалося новае наступленне савецкіх войск на Мінск і Гомель, Балаховіч адступіў на захад. Палякамі ён ужо быў незадаволены, таму што грошы яны выплачвалі скупа, зброі не давалі, за яўрэйскія пагромы прыслалі нават вымовы з пагрозамі аб магчымасці раззбраення такіх атрадаў.

Палякі раззброілі атрад Булак-Балаховіча, «інтэрніравалі» ў вялізным лагеры ў Картуз-Бярозе. З самім генералам палякі не мірыліся і далі яму канцэсію на рубку і распілоўку лесу ў Белавежскай пушчы. Ён узяў да сябе частку свайго атрада, які ў яго і працаваў у далейшым некалькі гадоў.

За гэты час сувязь Балаховіча з урадам БНР была канчаткова парвана, тым больш што створаны ім дыпламатычны корпус, які палякі ў процівагу беларускай місіі пагадзіліся накіраваць у Парыж на мірную канферэнцыю, уключыўшы ў састаў сваёй місіі, перашкаджаў дыпламатычным выступленням урада БНР. Выступалі яны як былыя польскія саюзнікі і на мірных перагаворах паміж палякамі і савецкай дэлегацыяй...

Гэтыя адносіны Балаховіча былі прадметам абмеркавання на беларускай канферэнцыі ў Празе, дзе была вынесена рэзалюцыя: лічыць Булак-Балаховіча ворагам беларускага народа. Даклад аб яго дзеяннях зрабіў я, прычым выкарыстаў тыя траскучыя даклады аб «перамогах» Балаховіча, якія мне старанна пісаў «для накіравання саюзнікам» яго прадстаўнік падпалкоўнік Мінгрэльскі. У гэтых рэляцыях асабліва радасна падкрэсліваліся забойствы і збіванні яўрэяў.

У 1925 годзе распаўсюдзіліся чуткі, што Булак-Балаховіч забіты ў Палессі, але чуткі гэтыя не пацвердзіліся, і забітым аказаўся яго брат—палкоўнік Язэп Балаховіч.

У 1930 годзе зноў з'явіліся газетныя заметкі аб забойстве Булак-Балаховіча, але пацвярджэння зноў не атрымалі, таму што палякі не пацвярджалі і не адмаўлялі, а проста маўчалі.

Распаўсюдзіліся падобныя чуткі ў 1942 годзе, што Булак-Балаховіч сапраўды забіты, і што палякі скрываюць гэта. Але і гэтыя чуткі нікім не былі пацверджаны.

У ЗАКЛЮЧЭННЕ прывядзём характарыстыку С. Н. Булак-Балаховіча з цікавай кнігі Аляксандра Кузняцова «Аб Белай Арміі і яе ўзнагародах», якая выйшла ў 1991 годзе ў Маскве. «С. Н. Булак-Балаховіч—фігура вельмі характэрная для няпэўнага часу грамадзянскай вайны. Гэта любімы сваімі паўразбойнікамі бацька-атаман, які служыў белым, потым чырвоным, затым зноў белым і ў рэшце рэшт застрэлены ў 1940 годзе на вуліцы Варшавы...

Атрад яго ваяваў не столькі з чырвонымі, колькі з насельніцтвам, займаўся рабаўніцтвам і не падпарадкоўваўся камандаванню. За гэта загадам Юдзеніча быў выключаны з Белай Арміі. Тады ён перайшоў спачатку ў Эстонію, потым у Польшчу, дзе таксама атрымаў чын генерала, цяпер ужо польскай арміі. Для ўдзельнікаў свайго атрада атаман устанавіў «Крыж храбрых», якім узнагароджваў сваіх галаварэзаў».

Публікацыю па матэрыялах архіва КДБ РБ падрыхтаваў доктар гістарычных навук прафесар А. ХАЦКЕВІЧ.

ВАЧАМІ САЦЫЁЛАГА

Эканамічнае становішча: пытанні і адказы

Пра тое, што мы перажываем пераходны перыяд да рыначнай эканомікі, ведаюць, мабыць, усе. Калі не ведаюць, то адчуваюць на сабе ўсе выбоіны на гэтай складанай дарозе да новых умоў гаспадарання. І адчуванне гэта ў кожнага сваё. Якое яно ў сярэднім, можна даведацца з даных апытанняў, праведзеных Інстытутам сацыялогіі Акадэміі навук Беларусі сумесна з сектарам вывучэння грамадскай думкі ўпраўлення інфармацыі і грамадскіх сувязей Савета Міністраў Беларусі.

Прадстаўляем вынікі чарговага замеру грамадскай думкі па праблемах рыначнай эканомікі. Папярэднія даныя і іх аналіз апублікаваны ў «Рэфератыўным зборніку (беларусістыка) № 14. Дзяржаўная палітыка і рыначная эканоміка. Выпуск 1. Чалавек і рынак», Мінск, 1991 г. Апытанне праводзіцца па прадстаўнічай рэспубліканскай выбарцы ва ўсіх абласцях і ў г. Мінску. Карыстаючыся выпадкам, яшчэ раз дзякуем усім удзельнікам даследавання. За больш разгорнутымі аналітычнымі матэрыяламі і дадатковай інфармацыяй, а таксама з заўвагамі і прапановамі можна звяртацца да аўтараў праз газету ці на адрас: 220600, г. Мінск, вул. Скарыны, 1, корп. 2. Інстытут сацыялогіі АН Беларусі, аддзел тэорыі і метадалогіі.

КАЛЕКТЫЎ САЦЫЁЛАГАЎ: **С. ШАВЕЛЬ, доктар сацыялагічных навук, кіраўнік праекта «Чалавек і рынак»; кандыдаты навук: В. БУШЧЫК, А. ДАНІЛАЎ, А. КУЗЬМУК, А. КРАЎЧАНКА, А. РУБАНАЎ, Р. СМІРНОВА.**

1. Адносіны да рынку

Як бачна з анкеты, у 1990 годзе большасць апытаных адназначна выказаліся за пераход да рыначных адносін. У студзені 1992 года рэспубліка зрабіла самы цяжкі і непапулярны крок да рынку — лібералізавала цэны. Цэны ўзраслі ў шмат разоў і ў многіх выпадках неабгрунтавана. Але зараз спажывец уплывае на вытворца чыста рыначнымі сродкамі — адмаўляючыся купляць прадукцыю па завышанай цане. У гэтых складаных умовах станоўчыя ўстаноўкі на рынак у цэлым захаваліся. Мы бачым, што колькасць тых, хто супраць рынку, засталася ранейшай. Некаторая частка актыўных прыхільнікаў перайшла ў лагер тых, хто вагаецца і сумняваецца, але агульная тэндэнцыя не змянілася.

Пабольшала такіх, хто лічыць, што на іх прадпрыемствах многія згадзіліся б вярнуцца да былой сістэмы кіравання. Гэты факт гаворыць, на наш погляд, аб тым, што сёння ўспрыманне рынку вызначаецца не агульным сходам, а ацэнкай практычных спосабаў рэалізацыі рэформы.

Узровень інфармаванасці насельніцтва аб сутнасці рыначнай эканомікі нізкі: 80 працэнтаў апытаных маюць пра яе цьмянае ўяўленне. Патрэбна не толькі мэтанакіраваная растлумачальная работа, але і спецыяльная падрыхтоўка для ўсіх.

Працяг матэрыялаў сацыялагічных даследаванняў на тэму «Чалавек і рынак» будзе змешчаны ў бліжэйшых нумарах. Будуць прадстаўлены такія раздзелы, як «Працоўныя ўстаноўкі», «Дынаміка задаволенасці», «Прыватызацыя» і іншыя.

(У працэнтах да колькасці апытаных. У дужках прыведзены даныя за 1990 г. Калі такія даныя не ўказаны, значыць, пытанне ўключана ў анкету ўпершыню).

1. Ці падтрымліваеце вы асабіста пераход да рыначнай эканомікі?

1. Так, падтрымліваю	54,6 (62,6)
2. Не, я супраць рыначнай эканомікі	17,0 (17,2)
3. Цяжка сказаць	27,4 (19,2)
4. Няма адказу	1,0 (1,0)

2. Як вы лічыце, ці пагадзіліся б работнікі вашага прадпрыемства (большасць з іх) вярнуцца да сістэмы цэнтралізаванага кіравання?

1. Так, пагадзіліся б	18,3 (8,1)
2. Пагадзіліся б пры ўмове яе дэмакратызацыі	27,6 (22,7)
3. Не, не пагадзіліся б	21,4 (32,1)
4. Цяжка сказаць	29,7 (35,1)
5. Няма адказу	3,0 (2,0)

3. Якім, на ваш погляд, павінен быць пераход да рынку?

1. Радыкальным, хуткім, нават калі гэта прывядзе да рэзкіх ваганняў ва ўзроўні жыцця насельніцтва	24,0 (30,0)
2. Аддаю перавагу больш працягламу, але сацыяльна ўзважанаму пераходу да рынку	48,6 (54,8)
3. Асабіста мяне гэта не цікавіць	10,4 (3,7)
4. Цяжка сказаць	15,0 (10,5)
5. Няма адказу	2,0 (1,0)

4. У 1990 г. мы задавалі такое пытанне: «Ці патрэбна вам спецыяльная падрыхтоўка для таго, каб эфектыўна заняцца прадпрымальніцкай дзейнасцю?»

Адказы размеркаваліся наступным чынам:

1. Так	77,8
2. Не	7,9
3. Цяжка адказаць	14,3

РОЗГАЛАС

ТВАРАМ ДА НАСТАЎНІКА

Наспеў час для распрацоўкі і прыняцця спецыяльнай дзяржаўнай праграмы па матэрыяльна-тэхнічнаму забеспячэнню нацыянальнай сістэмы адукацыі. Да такой высновы прыйшоў Гомельскі гарадскі Савет народных дэпутатаў і даручыў свайму выканкому звярнуцца ў Савет Міністраў з канкрэтнымі прапановамі.

«Сваёй уладай» дэпутаты паспрабавалі хаця б у нечым дапамагчы гомельскім настаўнікам. Выканкомам раённых Саветаў прапанавана штогод вылучаць ім у новых дамах не менш 20 кватэр і не менш 10 працэнтаў з ліку вызваленых. Вызначана, што [illegible] класаў у сярэдніх агульнаадукацыйных школах павінна складаць 18 чалавек, і школы будуць фінансавацца з улікам затрат на аднаго навучэнца. А за звышнарматыўную колькасць настаўнікам будуць даплачваць.

Усе жадаючыя настаўнікі, здаецца, цяпер змогуць атрымаць зямельныя дзялянкі пад агароды ў непасрэднай блізкасці ад горада. А калі добрая задума будзе ажыццёўлена, то хутка і адзенне, абутак з маркай гарадскіх прадпрыемстваў і харчовыя тавары без гандлёвай нацэнкі [illegible] стануць.

Плануецца забяспечыць кампенсацыю не менш палавіны кошту пражывання сем'яў настаўнікаў у інтэрнатах і на прыватных кватэрах. А ў недалёкай перспектыве дапамагчы педагогам, што адпрацавалі ў Гомелі не менш 20 гадоў, прыватызаваць жыллё за кошт гарадскога ці раённага бюджэту.

Застаецца толькі спадзявацца, што [illegible]

У. БЯРЭЗІН.

БЫВАЙ, КОКЛЮШ! ПРЫВІТАННЕ, ДЫЗЕНТЭРЫЯ!

МІНСК. Паводле слоў загадчыка процідэпідэміялагічнага аддзялення гарадской санстанцыі Святланы Краўчанкі, у сталіцы Беларусі [illegible] захворванняў на вірусны гепатыт А, паратыф, коклюш, краснуху і іншых [illegible] захворванне на 20—60 працэнтаў. У той жа час спецыялісты зафіксавалі рост вострых страўнікава-інфекцыйных захворванняў. Так, за апошні час пасля шматгадовага перапынку адзначана адразу 14 выпадкаў дызентэрыі. ГарСЭС вельмі непакоіць [illegible] санітарных норм, і [illegible] камісійных [illegible] вельмі часта не маюць патрэбнага сертыфікату якасці.

ЗНОЎ ЛАСЫЯ НА КАЎБАСЫ

БРАГІН. Яшчэ не паспелі работнікі праваахоўчых органаў вобласці да канца раскруціць крымінальную справу, звязаную з прысваеннем часткі гуманітарнай дапамогі асобнымі работнікамі мясцовай бальніцы, як узбуджана новая...

На гэты раз міласэрную акцыю праявіла грамадскасць Германіі, прыслаўшы чарнобыльцам прадукты харчавання, футравыя вырабы, адзенне і г. д. І вось група людзей, якой было даручана размяркоўваць гэтую дапамогу, заграбла сабе, сваім родзічам і знаёмым усё лепшае. Але не прайшло. У справу ўмяшалася міліцыя. Аб падрабязнасцях мы паведамім.

НА АЎТОБУСАХ ЛЕПШ ЕЗДЗІЦЬ УНАЧЫ

СТОЛІН. З аўтавакзала Століна ў Брэст адправіўся мяккі аўтобус. На першы погляд, у гэтым факце няма нічога незвычайнага і сенсацыйнага. Аднак цікавы ён тым, што аўтобус упершыню за некалькі гадоў выйшаў у рэйс у абласны цэнтр апоўначы. На думку кіраўніцтва аўтапарка, на начныя рэйсы будзе больш пасажыраў. Чалавек цяпер за адзін дзень вырашыць свае справы ў Брэсце ці ў Століне, а ноччу адпачне ў аўтобусе. Міністэрству транспарту Рэспублікі Беларусь унесены прапановы па адкрыццю начных рэйсаў таксама на Мінск, Гродна, Гомель.

Ад Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

2. **Звонак** Алесь (Звонак Пятро Барысавіч). Светлацені. Кніга вершаў.

Вылучана радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

3. **Мятліцкі** Мікалай Міхайлавіч. Палескі смутак. Кніга паэзіі.

Вылучана Дзяржкамітэтам Рэспублікі Беларусь па праблемах ліквідацыі вынікаў аварыі на ЧАЭС і радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

НА ПРЭМІЮ ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА:

1. **Грахоўскі** Сяргей Іванавіч. Споведзь. Аповесць і вершы.

Вылучана радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

2. **Жук** Аляксандр Аляксандравіч. Праклятая любоў. Аповесць, апавяданні.

Вылучана радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

3. **Сёмуха** Васіль Сяргеевіч. Пераклад з нямецкай мовы рамана Томаса Мана «Доктар Фаўстус».

Вылучаны радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

НА ПРЭМІЮ ІМЯ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА:

Ермаловіч Мікалай Іванавіч. Старажытная Беларусь. Полацкі і новагародскі перыяды.

Вылучана радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

ТВОРЫ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ І ЮНАЦТВА

1. **Пархута** Яраслаў Сільвестравіч. Зямля бацькоў нашых. Падарожжа па родным краі.

Вылучана радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

2. **Чарняўскі** Мікалай Мікалаевіч. Аб чым пяе крынічка. Вершы і казкі.

Вылучана радай Саюза пісьменнікаў Беларусі.

У ГАЛІНЕ ЖУРНАЛІСТЫКІ

Уліцёнак Аляксандр Леанідавіч. Іншадумцы (инакомыслящие).

Вылучана сходам журналістаў выдавецтва «Беларусь» і падтрымана выканкомам Саюза журналістаў Беларусі.

У ГАЛІНЕ МУЗЫКІ І КАНЦЭРТНА-ВЫКАНАЛЬНІЦКАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Гарэлава Галіна Канстанцінаўна. У год сусветнага пажару. Кантата.

Прадстаўлена агульным сходам Саюза кампазітараў Беларусі.

У ГАЛІНЕ ТЭАТРА, КІНО, ТЭЛЕБАЧАННЯ І РАДЫЁВЯШЧАННЯ

1. Спектакль «Тутэйшыя» па п'есе Янкі Купалы ў пастаноўцы Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы — рэжысёр-пастаноўшчык **Пінігін** Мікалай Мікалаевіч, кампазітар **Кур'ян** Уладзімір Мітрафанавіч, артысты: **Кін-Камінскі** Уладзімір Тадэвушавіч і **Манаеў** Віктар Сяргеевіч — выканаўцы роляў.

Прадстаўлены мастацкай радай тэатра імя Янкі Купалы, падтрыманы калегіяй Міністэрства культуры Беларусі.

2. Дакументальны кінафільм «Вяртанне Міхася Забэйды-Суміцкага» (кінастудыя «Беларусьфільм») — аўтары сцэнарыя **Гедравічус** Людгардас Вітаўтавіч, **Марчук** Георгій Васільевіч, **Цішчанка** Іван Кірылавіч, рэжысёр **Ясінскі** Рычард Здзіслававіч, аператар **Пятроўскі** Сяргей Уладзіміравіч.

Прадстаўлены прэзідыумам праўлення Саюза музычных дзеячаў Беларусі.

3. Шматсерыйны мастацкі тэлефільм «Плач перапёлкі» вытворчасці кінастудыі «Беларусьфільм» — рэжысёр-пастаноўшчык **Дабралюбаў** Ігар Міхайлавіч, аўтар сцэнарыя **Чыгрынаў** Іван Гаўрылавіч, аператар-пастаноўшчык **Рудзь** Аляксандр Феліксавіч, мастак-пастаноўшчык **Мацвяйчук** Алім, кампазітар **Кандрусевіч** Уладзімір Пятровіч, гукааператар **Галаўніцкі** Уладзімір Пятровіч, артысты: **Гарачы** Эдуард Мікалаевіч, **Белахвосцік** Валянцін Сяргеевіч, **Мархель** Таццяна Рыгораўна, **Акружная** Святлана Арцёмаўна, **Шмакаў** Фёдар Іванавіч, **Булдакоў** Аляксей Іванавіч, **Кармунін** Павел Васільевіч, **Дубашынскі** Павел Піліпавіч — выканаўцы роляў.

Прадстаўлены нарадай работнікаў бібліятэчных сістэм Магілёўскай вобласці і абласной аб'яднанай бібліятэкай імя У. Леніна, падтрыманы мастацкім кіраўніцтвам Беларускага акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа (Віцебск).

4. **Шавялевіч** Віктар Васільевіч — рэжысёр Беларускага тэлебачання за стварэнне аўтарскага цыкла дакументальна-публіцыстычных фільмаў «Да вас, сучаснікі мае».

Вылучаны агульным сходам працоўнага калектыву галоўнай рэдакцыі па вытворчасці тэлефільмаў і калегіяй Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па тэлебачанні і радыёвяшчанні.

У ГАЛІНЕ ВЫЯЎЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

1. **Агуновіч** Эдуард Канстанцінавіч — мастак, за распрацоўку і стварэнне экспазіцыі музея Максіма Багдановіча ў Мінску і музея партызанскай славы ў г. п. Ушачы на Віцебшчыне.

Вылучаны калегіяй Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і падтрыманы праўленнем Беларускага фонду культуры.

2. **Селяшчук** Мікалай Міхайлавіч — мастак, за серыю графічных лістоў «Святы» («Каляды», «Гуканне вясны», «Вербніца»), аўтабіяграфічны цыкл жывапісных палотнаў і серыю жывапісных карцін «Мая Беларусь», ілюстрацыі да паэмы Якуба Коласа «Сымон-музыка», кнігі «Сказки белорусских писателей».

Вылучаны прэзідыумам праўлення Саюза мастакоў Беларусі.

***

Камітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры просіць творчыя арганізацыі, установы культуры, аддзяленні Беларускага фонду культуры, шырокую грамадскасць наладзіць абмеркаванне твораў і работ, прадстаўленых на атрыманне Дзяржаўных прэмій Беларусі.

Водгукі, матэрыялы абмеркавання і асабістыя заўвагі просім дасылаць да 1 лістапада 1992 г. на адрас камітэта: **220600, Мінск, вул. Фрунзе, 5, Дом літаратара, пакой 305. Тэлефон: 36-12-04 (з 14 да 18 гадзін).**

Старшыня камітэта Ніл ГІЛЕВІЧ.

interfax ИНТЕРФАКС

ЯГОР ГАЙДАР НАЗНАЧАНЫ ВЫКОНВАЮЧЫМ АБАВЯЗКІ СТАРШЫНІ УРАДА РФ

Прэзідэнт Расійскай Федэрацыі Барыс Ельцын назначыў 15 чэрвеня Ягора Гайдара выконваючым абавязкі старшыні ўрада РФ. Да гэтага часу Я. Гайдар займаў пасаду першага віцэ-прэм'ера РФ.

У РАСІІ РЫХТУЕЦЦА ВЫПУСК ЗАЛАТЫХ МАНЕТ У 25 І 50 ТЫСЯЧ РУБЛЁЎ

Урад Расіі «прыняў рашэнне» ў бліжэйшы час пачаць чаканку залатых манет вартасцю ў 25 і 50 тысяч рублёў, заявіў «Інтэрфаксу» кіраўнік фінансавага ўпраўлення Кемераўскай абласной адміністрацыі Сяргей Шынкевіч.

Упершыню аб гатоўнасці выпусціць залатыя манеты ў абарачэнне заявіў Ягор Гайдар два тыдні назад. Урад, паведаміў ён, плануе выкарыстаць залатыя манеты для пагашэння найбольш буйных запазычанасцей па наяўнасці ў шэрагу рэгіёнаў. Пазней прэзідэнт Б. Ельцын удакладніў, што гаворка ідзе аб манетах вартасцю ў 500 рублёў.

АБСТРЭЛЫ ЦХІНВАЛА ПРАЦЯГВАЮЦЦА, ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ З ПАЎНОЧНАЙ АСЕЦІІ

«Ні на гадзіну не спыняецца масіраваны абстрэл сталіцы Паўднёвай Асеціі Цхінвала грузінскімі фарміраваннямі», — паведамляе з Уладзікаўказа інфармацыйнае агенцтва «Апанія». Па звестках агенцтва, няма магчымасці эвакуіраваць жанчын і дзяцей, бо ўсе дарогі абстрэльваюцца. Яно перадало заклікі жыхароў Цхінвала да Міжнароднага Чырвонага Крыжа з просьбай дапамагчы вывезці з-пад агню жанчын і дзяцей у Паўночную Асецію.

У ТУРКМЕНІСТАНЕ ВАДА, ГАЗ І ЭЛЕКТРАЭНЕРГІЯ БУДУЦЬ БЯСПЛАТНЫМІ

Да Дня незалежнасці Туркменістана (27 кастрычніка) урад падрыхтуе ўказ, згодна з якім газ, вада і электраэнергія будуць бясплатнымі для насельніцтва. Пра гэты намер прэзідэнт Туркменістана Сапармурад Ніязаў неаднаразова гаварыў у ходзе паездак па абласцях рэспублікі.

Як паведамляе прэс-служба прэзідэнта, насельніцтва Туркменістана ўжывае ўсяго каля 3 працэнтаў выпрацоўваемага ў рэспубліцы газу. Амаль такая ж сітуацыя і з электраэнергіяй. Паступленні ад іх рэалізацыі не з'яўляюцца асноўнымі крыніцамі даходу бюджэту Туркменістана.

Малюнак А. ЧУБУКІНА.

ГАНДЛЮЕМ...

ГРОДНА. (Б. Пракопчык). Рашэнне гарвыканкома абмежаваць работу рэчавага рынку суботай і нядзеляй знянацку застала далёка не ўсіх яго заўсёднікаў. Цяпер гандлёвыя аперацыі з джынсамі і іншымі рэчамі штодзённа праводзяцца каля чыгуначнага вакзала. Тут жа, выкарыстоўваючы традыцыйную абыякавасць дзяржаўнага гандлю, барацьбу за кліента вядуць шматлікія прадаўцы піва і прахаладжальных напіткаў. Вядома, цэны дзейнічаюць свабодныя. Але гэта сёння называецца ўжо не спекуляцыяй, а прадпрымальніцтвам.

АКТУАЛЬНАЕ ІНТЭРВ'Ю

Як утаймаваць няпрошаных візіцёраў?

«Звязда», бадай, адна з першых забіла трывогу ў сувязі з пагаршэннем крымінагеннай абстаноўкі ў рэспубліцы, у пэўнай меры выкліканай няпрошанымі візітамі грамадзян з Поўдня і асабліва з краін Каўказскага рэгіёна. Артыкул «Паўднёвы госць горш за татарына», змешчаны недзе ў самым пачатку года, выклікаў неадназначную рэакцыю. Але час пацвердзіў нашы апасенні: крымінагенная абстаноўка сапраўды пагаршаецца і немалы ўклад у гэта ўносяць візіцёры з Закаўказзя. Дарэчы, пра гэта сведчыць і наша гутарка з начальнікам Упраўлення крымінальнага вышуку Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь Валерыем КАЗЛОВЫМ.

— Тое, што абстаноўка пагаршаецца, пацвярджаюць даныя статыстыкі злачынстваў, — гаворыць Валерый Міхайлавіч. — Так, летась грамадзянамі Закаўказзя на тэрыторыі нашай рэспублікі было ўчынена 2 забойствы, 13 разбойных нападзенняў, 10 рабаўніцтваў, 80 крадзяжоў і 14 злачынстваў, звязаных з наркотыкамі. А яшчэ згвалтаванні, эканамічныя злачынствы...

Сёлета, на жаль, колькасць злачынстваў, учыненых гасцямі з Поўдня, значна павялічылася. Спашлюся на свежыя прыклады. Так, 12 чэрвеня пракуратурай Заводскага раёна сталіцы арыштаваны грамадзянін Азербайджана з падазрэннем на забойства.

13 чэрвеня на рынку ў Гродна група грамадзян Закаўказзя ўчыніла бойку. Калі міліцыянер паспрабаваў затрымаць аднаго з хуліганаў, той кінуўся на яго з нажом. Супрацоўнік міліцыі мусіў выкарыстаць зброю, каб утаймаваць хулігана.

Трывожна і тое, што няпрошаныя візіцёры прывозяць да нас зброю. Так, 24 красавіка на сталічным аўтавакзале «Усходні» супрацоўнікі Ленінскага райаддзела ўнутраных спраў затрымалі ў нецвярозым стане армяніна Э. Абрамяна. У яго рукзаку выяўлены цэлы арсенал: 40 гранат «Ф-1» і 4 упакоўкі ўзрывальнікаў. Цяжка ўявіць магчымыя вынікі, калі б гэты груз выбухнуў. Напомнім: радыус паражэння толькі адной гранаты такога тыпу каля 200 метраў. Цяпер адпаведныя органы высвятляюць, дзе ён набыў гэтыя «цацкі» і куды вёз. І гэта не адзінкавы прыклад. 9 красавіка на Цэнтральным паштамце выяўлены дзве пасылкі з патронамі. Іх спрабаваў адправіць нібыта грамадзянін Азербайджана Элчык Рустамаў.

Паколькі ёсць зброя, непазбежны і ахвяры. У свой час мінчан усхвалявала вестка аб забойстве саліста тэатра оперы і балета Елісеева. Гэта злачынства ўчыніў грамадзянін Азербайджана.

— Як ужо неаднаразова паведамлялася ў прэсе, няпрошаныя госці, што называецца, на карані скупляюць у нас розны дэфіцыт.

— Штодзённа ў сталічны аэрапорт «Мінск-2» прыбываюць з Баку, Ерэвана і Тбілісі 9 самалётаў, столькі ж адпраўляюцца назад. Дык вось недзе 97—98 працэнтаў пасажыраў — адны і тыя ж асобы. За дзень толькі самалётамі вывозіцца ад нас каля 10 тон розных грузаў — у асноўным тавары народнага спажывання, прадуктовыя далікатэсы. А дэфіцыты набываюць, як правіла, у магазінах. Супрацоўнікам упраўлення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю ўдалося выкрыць дырэктара гомельскага магазіна, які ўступіў у змову з грамадзянамі Азербайджана. Ён прадаў ім 1,5 тоны масла, 150 кілаграмаў цукру, іншыя дэфіцыты. Затрыманы і яшчэ адзін дырэктар гомельскага магазіна, які прадаў жыхару Арменіі 2,5 тоны масла і 200 кілаграмаў сыру. Вядома, не за дзякуй — запатрабаваў за паслугу 20 тысяч рублёў.

— У свой час Мінскі гарсавет прыняў пастанову, якая пэўным чынам абмяжоўвае знаходжанне ў сталіцы няпрошаных гасцей з Поўдня. Што, на вашу думку, трэба зрабіць, каб узаконіць гэтыя і падобныя мерапрыемствы? Бо для многіх рэспубліка стала прахадным дваром. Ні ў адну цывілізаваную краіну без візы не паедзеш. А ў нас...

— Менавіта, таму нам неабходна заканадаўства, якое рэгулявала б парадак прыбыцця ў Рэспубліку Беларусь і выезду з яе, паколькі мы аб'явілі сябе суверэннай дзяржавай. Дарэчы, візавы ўезд аб'явіла Эстонія, такія ж крокі прымаюцца Літвой і Латвіяй. Многія нашы гасцініцы, асабліва ў Мінску, сталі месцам прыстанішча для гастралёраў з Поўдня. За грошы купляюцца лепшыя нумары, за грошы ж супрацоўнікі заплюшчваюць вочы на тыя парушэнні, што дапускаюцца там. Словам, патрэбны законы, каб паставіць надзейны заслон тым няпрошаным гасцям, ваяжы якіх ускладняюць і без таго напружаную крымінагенную абстаноўку. Дарэчы, учора на прэзідыуме Саўміна разгледжаны нашы прапановы па гэтаму пытанню.

Гутарыў Уладзімір ГОЙТАН.

РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

*** Учора ў Вашынгтон прыбыў прэзідэнт Расійскай Федэрацыі Барыс Ельцын. Гэта яго першы афіцыйны дзяржаўны візіт у ЗША ў рангу прэзідэнта. «Джордж Буш жадае поспеху прэзідэнту Ельцыну і мы зробім усё, што ў нашых сілах, каб дапамагчы яму», — заявіў напярэдадні амерыкана-расійскай сустрэчы ў вярхах высокапастаўлены прадстаўнік адміністрацыі. Паводле шматлікіх меркаванняў, сустрэча будзе мець гістарычны характар, яна дазволіць замацаваць новыя адносіны партнёрства паміж ЗША і Расійскай Федэрацыяй.**

* Здавалася, што выбухі на далёкаўсходніх ваенных базах Расіі навучаць вайскоўцаў быць больш пільнымі і асцярожнымі. Але дзе там: зноў прагучалі выбухі—на гэты раз на захадзе, на аб'яднаным складзе Балтыйскага флоту. Праўда, там абышлося без чалавечых ахвяр.

*** У швейцарскім горадзе Базелі прадстаўнікі цэнтральных банкаў шэрагу заходніх краін абмяркоўваюць фінансавыя праблемы рэспублік былога Саюза ССР. У нарадзе прымаюць удзел банкіры Літвы, Латвіі і Эстоніі, чакаецца таксама прыбыццё прадстаўнікоў Расійскай Федэрацыі.**

* Міжнародны конкурс на праект пераўтварэння аб'екта ўкрыцця (так званага саркафага) Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі ў экалагічна чыстую бяспечную сістэму аб'явіў урад Украіны. Для пераможцаў конкурсу ўстаноўлены прэміі ў памеры 20 тысяч, 10 тысяч і пяць тысяч долараў Злучаных Штатаў. Заяўкі прымаюцца на працягу аднаго месяца.

РАДЫЁ «СВАБОДА»

*** Латвія адзначыла Дзень памяці ахвяр камуністычнага тэрору. 52 гады назад—14 чэрвеня 1940 года некалькі эшалонаў з тысячамі людзей розных нацыянальнасцей былі накіраваны адсюль у Сібір. Па ўсёй Латвіі прайшлі богаслужэнні.**

* Прэзідэнт ЗША Джордж Буш выказаў задавальненне вынікамі перамоў паміж дзяржаўным сакратаром ЗША Джэймсам Бейкерам і міністрам замежных спраў Расіі Андрэем Козыравым, якія адбыліся ў Лондане. Як паведаміў пасол Расіі ў Злучаных Штатах Уладзімір Лукін, у час візіту Ельцына ў ЗША чакаецца падпісанне 12—15 амерыкана-расійскіх пагадненняў, у тым ліку і дагавора аб далейшым скарачэнні стратэгічных наступальных узбраенняў.

*** Два апошнія заходнія заложнікі ў Ліване — грамадзяне Германіі Хайнрык Штрубіг і Томас Кэмптнер будуць перададзены прадстаўнікам ФРГ у Дамаску. Як паведамляюць інфармаваныя крыніцы, усе перашкоды на шляху вызвалення нямецкіх грамадзян ліквідаваны.**

* У Літве адменены савецкія капейкі. Кошт тавараў і паслуг акруглены. Цяпер літоўцы будуць атрымліваць заработную плату, пенсіі, стыпендыі і іншыя дапамогі выключна папяровымі грашамі.

*** Як паведамляе агенцтва Асошыэйтэд Прэс, у 50-я гады ў паветранай прасторы Савецкага Саюза было збіта некалькі амерыканскіх самалётаў. Восем членаў экіпажаў іх былі заключаны ў турмы і лагеры СССР, а яшчэ чацвёра ўтрымліваліся ў псіхіятрычных лячэбніцах. Гэтыя факты прызнаў прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын у асабістым пісьме, якое дастаўлена старшыні сенатскага камітэта па справах ваеннапалонных і прапаўшых без звестак кангрэса ЗША.**

РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

ЖЫЦЦЁ І КРАХ «БЕЛАРУСКАГА ГАНДЛЮ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Устаўны фонд «Беларускага гандлю» быў вызначаны ў 129 тысяч рублёў. Прычым 76 працэнтаў ад гэтай сумы, па даных рэвізораў Белспажыўсаюза, складае прыватны капітал. Доля аптовага аб'яднання аблспажыўсаюза — сімвалічныя 24 працэнты. Адпаведна дзяліліся б і прыбыткі. Такім чынам, спажыўкааперацыя, за кошт сродкаў якой і створана фірма, засталася б, як кажуць, з носам.

Дарэчы, пасля прыватызацыі дзейнасць фірмы рэзка актывізавалася. За паўтара месяца атрымалі звыш паўтара мільёна рублёў прыбытку. Для параўнання: за той жа перыяд да гэтай акцыі — толькі 87 тысяч. Відаць, тавары прадбачліва прытрымліваліся.

Навяўленыя ўласнікі вырашылі асабліва не цырымоніцца з сістэмай, якая дала жыццё іх дзецішчу. Праўда, неабходную справаздачнасць за люты і сакавік яны ў бухгалтэрыю аблспажыўсаюза яшчэ прадставілі. Аднак, як заявіў кіраўнік «Беларускага гандлю» В. Ластоўскі, у далейшым — ніякіх справаздач, паколькі фірма выходзіць з саставу аблспажыўсаюза. Вядома, разам з мільённымі абарачэннямі, самымі эфектыўнымі гандлёвымі сувязямі, а значыць, і вялікімі прыбыткамі. Зрэшты, улічваючы асабістую зацікаўленасць першых асоб аблспажыўсаюза ў росквіце «Беларускага гандлю», трэба думаць, што яны наўрад ці сумавалі б па гэтых стратах.

А ўвогуле І. Калмычкову і яго калегам па сумеснай рабоце на ніве спажыўкааперацыі і прыватнага бізнесу не пазайздросціш. Трэба ж так лавіраваць паміж двух агнёў! Праўда, нядаўна нагрузка зменшылася, паколькі адзін з «агнёў» раптам патух. Гэта здарылася пасля таго, як па запрашэнню галоўнага бухгалтара аблспажыўсаюза З. Кузьмы ў Гродна па «вопыт» у прыватызацыі прыехалі рэвізоры з «Белспажыўсаюза».

Афера была настолькі відавочнай, што літаральна тут жа склікаецца праўленне аблспажыўсаюза, якое адмяняе сваё рашэнне аб стварэнні «Беларускага гандлю». І пайшло-паехала ў адваротным напрамку. А. Квашніна абвінавачваюць у злоўжыванні службовым становішчам і загадваюць вярнуць на баланс спажыўкааперацыі перададзеныя фірме магазіны. Таксама незаконным прызнаецца і распараджэнне І. Калмычкова аб перадачы ёй функцый аптовага аб'яднання. І, нарэшце, канстатуецца, што «рэгістрацыя таварыства з абмежаванай адказнасцю азначае выхад з-пад юрысдыкцыі аблспажыўсаюза».

Вось як хутка, аказваецца, можна мяняць свае погляды, калі гэтага запатрабуе начальства. Праўда, з вызваленнем аднаго з галоўных арганізатараў прыватызацыйнай кампаніі, першага намесніка старшыні праўлення аблспажыўсаюза М. Семіёна выйшла затрымка. Спачатку думкі членаў праўлення раздзяліліся пароўну. Ну, а потым, калі ў Гродна прыехаў старшыня праўлення «Белспажыўсаюза» Г. Грышчанкоў, ніхто ўжо не сумняваўся — вызвалілі за злоўжыванне службовым становішчам.

ЛІКВІДАВАНАЯ ФІРМА... ДЗЕЙНІЧАЕ І ЗНАХОДЗІЦЬ ПАСЛЯДОЎНІКАЎ

Усе кропкі ў гэтай справе яшчэ не расстаўлены, але вось што стала вядома. Аказваецца, ліквідаваны і афіцыяльна ўжо не існуючы «Беларускі гандаль»... працягвае дзейнічаць. 7 мая па даручэнню былога старшыні фірмы В. Ластоўскага ў магазін «Азота» наведаўся вадзіцель, які назваў сябе Сялецкім. За наяўныя грошы ён нібыта для выязнога гандлю па неймаверна нізкіх цэнах выкупіў асабліва дэфіцытных тавараў на 134.616 рублёў. Іх рыначны кошт — звыш мільёна рублёў. Прычым увесь дэфіцыт быў прызначаны для продажу работнікам «Азота».

Пасля ліквідацыі «Беларускага гандлю» яго кіраўніцтва схавала ў гэтым магазіне вялікую колькасць імпартных вырабаў. Гэта жаночыя паліто (6.993 адзінкі), плашчы (8.483) і трусы (14.998), мужчынскія чаравікі (1.039), кава молатая (9.975 бляшанак). Паводле папярэдніх ацэнак, рыначны кошт тавараў перавышае 30 мільёнаў рублёў. Аднак настойлівыя прапановы аблспажыўсаюза тэрмінова адкрыць магазін і рэалізаваць вырабы хімікам не знайшлі падтрымкі ў некаторых кіруючых работнікаў «Азота». Як бы зноў тавары не адправіліся невядома куды разам з падстаўнымі «Сялецкімі»...

Дарэчы, у «Беларускага гандлю» знайшліся дастойныя паслядоўнікі. Гэта перш за ўсё дырэктар рэкламнага камбіната аблспажыўсаюза М. Барысевіч. Вось як ён дзейнічаў. Спачатку пры камбінаце ствараецца малое прадпрыемства «Усход—Захад». У яго састаў пераводзяцца штатныя работнікі камбіната. МП рэгіструецца ў гарвыканкоме, але зноў жа не як кааператыўнае, а як дзяржаўнае прадпрыемства. Даходзіць чарга да кааператыўнай уласнасці — Барысевіч перадае ў арэнду новай структуры два будынкі. У якасці долевага ўзносу ва ўстаўны фонд МП па нізкіх цэнах набывае большасць камбінатаўскага абсталявання і нямала матэрыялаў. Дарэчы, дакументальна прадугледжаны выкуп прыватнымі асобамі перададзеных яму кааператыўных сродкаў.

Такім чынам, усё падрыхтавана для стварэння прыватнай фірмы. Ну, а сам камбінат практычна спыніў існаванне — абсталяванне дэманціравана, большасць матэрыялаў растранжырана, штат спецыялістаў распушчаны. Па сутнасці ніякіх работ камбінат не выконвае, хоць яму і выдзелілі для перапрафіліравання дзейнасці дрэваапрацоўчыя станкі, швейныя машыны і г. д. Аднак замест развіцця ўласнай вытворчасці Барысевіч частку будынка перадае ў арэнду іншаму прадпрыемству, прычым вельмі танна...

Шырокае распаўсюджванне апошнім часам набыў і яшчэ адзін метад выкарыстання кааператыўных сродкаў. Грошы, атрыманыя за кошт банкаўскіх крэдытаў, пералічваюцца розным камерцыйным структурам быццам бы ў мэтах пошуку дэфіцытных тавараў. Але ніякага дэфіцыту ў выніку не атрымліваюць, грошы праз нейкі час вяртаюцца, за працэнты ж з банкам разлічваецца... спажыўкааперацыя.

Для прыкладу возьмем Скідальскае спажыўтаварыства, што ў Гродзенскім раёне. 18 снежня мінулага года яно пералічвае малым прадпрыемствам з Мінска «Сервіс-аўта» і «БЭК» адпаведна мільён і паўтара мільёна рублёў. У лютым — сакавіку гэтага года грошы вярнулі. Улічваючы рэальную вагу мільёна летась і сёлета, ім, вядома, пакарысталіся з немалой выгадай.

Вось так сёння захопліваюць уласнасць і распараджаюцца сродкамі спажыўкааперацыі. Прычым усё гэта робіцца пад маркай укаранення новых метадаў арганізацыі справы і, вядома, выключна ў яе інтарэсах. Барані нас Бог ад падобных «рэфарматараў»...

Барыс ПРАКОПЧЫК, уласны карэспандэнт.

БАНДЫТЫ БЫВАЮЦЬ НЕ ТОЛЬКІ «АДНАРУКІЯ», АЛЕ І АДНАНОГІЯ

ДРАГІЧЫН. Да абсурду часам даходзяць людзі ў сваёй сквапнасці. Днямі з вітрыны гарадскога універмага былі ўкрадзены дзве розныя адзінкі абутку, прычым абедзве на правую нагу. Цікава, што абуе злаўмыснік на сваю левую нагу? Калі яна ў яго ёсць, вядома. А калі няма, дык мясцовым «пінкертонам» будзе няцяжка знайсці злодзея, альбо тых, хто яму дапамагаў. У любым выпадку атрымалася, што акрамя «аднарукіх бандытаў», як мы называлі раней ігральныя аўтаматы, ёсць яшчэ і аднаногія, але ўжо ў прамым сэнсе.

І ЗНОЎ АВАРЫЯ. НА ЧЫГУНЦЫ

ОРША. 13 чэрвеня ў пяць гадзін раніцы на чыгунцы Мінск—Масква каля вёскі Харэброва сышлі з рэек і перакуліліся 27 вагонаў з угнаеннямі і будаўнічымі матэрыяламі. Як высветлілася пазней, прычынай аварыі з'явіўся разрыў колавай пары аднаго з вагонаў. Чыгуначнае палатно пашкоджана, рух пасажырскіх паяздоў арганізаваны па сустрэчнаму пуці.

ФУТБОЛ

А ў нас блізка фініш

Тур за турам—і першы нацыянальны чэмпіянат Рэспублікі Беларусь па футболу выйшаў на фінішную прамую. Па два-тры матчы засталося згуляць яго ўдзельнікам. І чым бліжэй фініш, тым больш напружана і горача становіцца на футбольных палях.

У трынаццатым туры, які прайшоў у мінулую суботу, з трох лідэраў толькі дынамаўцы Мінска, як кажуць, не ведалі праблем. Іх праследавацелі — і магілёўскі «Днепр», і бабруйскі «Трактар», страцілі па ачку і, такім чынам, зноў «адпусцілі» мінчан ад сябе на дыстанцыю ў два ачкі. Дынамаўцы, якіх прымалі ў Лідзе футбалісты мясцовага «Абутніка», згулялі ўпэўнена і раскавана, забіўшы ў вароты гаспадароў пяць мячоў (гэта зрабілі Аўдрус Жута, Валянцін Бялькевіч, Сяргей Герасімец, Алег Чарняўскі і Дзмітрый Клімовіч), а ў свае прапусціўшы толькі адзін. «Днепр» і віцебскі «КІМ» не знайшлі шляхоў да варот адзін аднаго — 0:0, а «Трактар», прымаючы аднаго з няўдачнікаў сезона — СКБ «Лакаматыў», хоць і забіў два галы ў вароты саперніка, аднак столькі ж і прапусціў у свае...

Хочацца сказаць колькі слоў і пра аўтсайдэраў чэмпіяната. Калі СКБ, «БелАЗ», «Будаўнік» са Старых Дарог зрэдку радуюць сваіх прыхільнікаў перамогамі, дык «Гомсельмаш» — калектыў, які яшчэ ў мінулым сезоне насіў ганаровую назву «каманда майстроў», літаральна з першых тураў змірыўся з роллю «асуджанага на выміранне». Выйграць у трынаццаці матчах усяго толькі адзін і прапусціць пры гэтым у свае вароты 34 (!) мячы — гэта, як кажуць, трэба ўмець.

Наступны, перадапошні тур футбольнага першынства рэспублікі — заўтра, 17 чэрвеня. Адзін з цэнтральных матчаў — «Дынама» (Мінск) — «Трактар». Яго зыход можа істотна паўплываць на размеркаванне ўзнагарод першага нацыянальнага чэмпіяната...

А вось як закончыліся іншыя матчы: «Дынама» (Брэст) — «Металург» — 2:1, «Ведрыч»— «БелАЗ» — 3:0, «Гомсельмаш» — «Тарпеда» (Мінск) — 1:4, «Будаўнік» — «Шахцёр» — 0:1, «Тарпеда» (Магілёў) — «Хімік» — 0:1.

У спрэчцы бамбардзіраў паранейшаму наперадзе Андрэй Скарабагацька з «Дняпра» — 9 мячоў. Наблізіўся да яго нападаючы віцебскага СКБ «Лакаматыў» Сяргей Ясінскі, які забіў 8 галоў.

Турнірная табліца па стану на 16 чэрвеня:

	Г	В	Н	П	М	А
Дынама Мн.	12	9	2	1	30-6	20
Днепр	12	8	2	2	20-2	18
Трактар	13	7	3	3	12-9	17
Хімік	13	8	0	5	18-13	16
КІМ	13	6	3	4	18-11	15
Дынама Бр.	12	6	2	4	16-7	14
Ведрыч	12	5	3	4	13-10	13
Тарпеда Мн.	12	5	3	4	13-13	13
Металург	12	4	4	4	10-10	12
Тарпеда Мг.	13	2	8	3	8-11	12
Абутнік	13	4	3	6	12-14	11
Шахцёр	12	4	2	6	12-14	10
СКБ	13	4	1	8	15-26	9
БелАЗ	13	4	0	9	9-24	8
Будаўнік	12	3	1	8	11-18	7
Гомсельмаш	13	1	3	9	5-34	5

Анатоль ПАМОРСКІ.

Ігар ЛУЧАНОК:

„Хай песня яднае людзей“

Прадстаўляць яго не трэба. Ігар Міхайлавіч добра вядомы як кампазітар і грамадскі дзеяч. Аб чым ён марыць сёння, калі жыццё такое няпростае і імклівае, што хвалюе?

— Жыццё сапраўды складанае. Але не безнадзейнае. У людскім сэнсе яно нават лягчэй. Памятаю, як некалі арганізоўвалі канцэрты, дзе галоўным было падтрымаць нейкага кампазітара ці паэта, даць ім хоць нейкі заработак. Цяпер іншы падыход. Талент, сапраўднае мастацтва самі прабіваюць сабе дарогу, а той, хто не мае творчых здольнасцей, павінен зразумець гэта і знайсці свой занятак.

— Вы ўзначальваеце Саюз кампазітараў Беларусі. Аб чым клапоціцца старшыня?

— Імкнуся, каб творчыя людзі мелі пэўную ўвагу да сябе. Вось, напрыклад, малады кампазітар Зміцер Еўтуховіч. Ён піша сучасныя песні, якія спяваюць выканаўцы яго ўзросту. Беларуская эстрада набірае моц дзякуючы таленавітым кампазітарам. Цудоўна, што яны сваёй працай памнажаюць здабыткі нацыянальнага адраджэння, абуджаюць самасвядомасць беларусаў. Але дзе жыве той жа Еўтуховіч? У інтэрнаце, амаль дзесяць гадоў. Я ўжо не адну паперу напісаў. Няўжо ўпустую? Хацелася б, каб адпаведныя кіраўнікі зразумелі: без належнай падтрымкі людзей творчага складу не будзе і самой творчасці.

— Дарэчы, не адзін раз бачыў чаргу да старшыні Саюза кампазітараў Беларусі. Калі ж пісаць песні?

— Людзі ідуць са скаргамі, з просьбамі. І я не маю права адмовіць ім. А пра песні... Ведаеце, гэта нейкая тайна. Не ў тым сэнсе, што я нешта ўтойваю. Проста нельга растлумачыць творчы працэс. Неяк скансруяваць песню ці верш зможа, думаецца, кожны чалавек. Напісаць так, каб твор пранік у сэрца, — зусім іншая справа. Тут трэба душу ўкласці. Здараецца, дастаткова цікавай сустрэчы, гутаркі з неардынарным субяседнікам. Аднойчы ў Берліне ўзрушыла мяне адна сустрэча. Многа іх было там, але тая... Дырэктар Дома дружбы запрасіў немца. Той увайшоў у кабінет — ціхі, прыгнечаны. Разгаварыліся. Ён у чэрвені 1941-га ваяваў на Беларусі, трапіў у палон і пасля змагаўся з фашыстамі ў партызанскім атрадзе «Бальшавік». Гэта дакументальна пацверджана. Я яму: «Вы — легендарны чалавек». Ён у адказ: «Каму цяпер гэта патрэбна?» Сэрца баліць з той сустрэчы...

— Вайна ў вашай творчасці займае асобнае месца...

— Цьмяна, але памятаю жахі ваеннага ліхалецця. «Памяць сэрца», «Хатынь», «Калі б камяні маглі гаварыць», «Героі Брэсцкай крэпасці», «Пісьмо з 45-га» — іх многа, песень пра вайну, пра тое, што яна ніколі не павінна паўтарыцца. Цэлы [illegible]. Бабулька прыйшла да мяне, муж у яе загінуў на пачатку вайны. Дзесяцігоддзі чакае яго, не верыць у смерць блізкага чалавека. Вось яна — вернасць, роднасць, годнасць... Творчыя сувязі накіраваны на падтрыманне не ўзброеных сутыкненняў. Адна з іх — Масква — Брэст — Берлін. Гастролі збіраюць людзей розных узростаў і схільнасцей, спрыяць супрацоўніцтву народаў.

— Вы — заслужаны работнік культуры Польшчы, маеце два польскія медалі...

— Так, тут у мяне даўнія і цесныя сувязі. Зараз быў у Беластоку на фестывалі, які прысвячаўся беларускай песні. У Польшчы жыве дзесьці 300 тысяч беларусаў. Удзельнічаю і ў фестывалях польскай песні. Песня — душа народа. Песня не мае межаў. Думаем і пра свае песенныя фестывалі. Гэтым летам адзін з іх адбудзецца ў Віцебску. Плануем правесці дзень беларускай песні, дзень — украінскай, дзень — расійскай, нават польскай зробім.

— Здаецца, у «Вожыку» бачыў сатырычны малюнак. Сутнасць такая, што кампазітар Лучанок любіць беларускую бульбу, а песні піша на рускамоўныя тэксты.

— Успрыняў (смяецца) як пахвальбу. Такія абвінавачванні чуліся і раней. Але ж гэта абсурд. Я пішу песні з адной мэтай: каб яны служылі дабру незалежна ад нацыянальнасці. Адсюль і выхад на міжнародныя сувязі. Год назад пазнаёміўся з амерыканскім пастарам. Я, тады народны дэпутат былога Саюза, накіраваўся з Крамля да Калінінскага праспекта. Тут і ўбачыў, што хуліганы напалі на чалавека. Кінуўся абараняць. Потым мы абмяняліся візітнымі карткамі. Хасэ Паскуа — па нацыянальнасці філіпінец, жыве ў штаце Фларыда. Інтэлігентны, сціплы, у яго добрае сэрца. Мы сталі сябрамі. Хасэ — мой брат. І хіба будзе дрэнна, калі дзякуючы песні наша сяброўства пашырыцца, закране і з'яднае беларускі і амерыканскі народы.

Што датычыцца адступлення ад беларускасці, дык гэтага не было і не будзе. У мяне мноства беларускіх песень на вершы Дуніна-Марцінкевіча, Алаізы Пашкевіч (Цёткі), Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Петруся Броўкі, Анатоля Грачанікава, Генадзя Бураўкіна, Уладзіміра Карызны, Ніла Гілевіча, Рыгора Барадуліна, Іосіфа Скурко, Алеся Ставера — усіх і пералічыць цяжка. У Доме літаратара неяк адбыўся вечар, дзе гучалі толькі беларускія творы. Цяпер думаем, як такую вечарыну паўтарыць. А нядаўна дзеячы мастацтва разам з нашымі вядомымі спартсменамі выязджалі ў Брэсцкую вобласць, да людзей, якія ствараюць матэрыяльныя каштоўнасці. Апошняе патрабуе духоўнай падтрымкі, і мы адгукнуліся. Канцэрты былі напоўнены беларускім каларытам.

— Я прысутнічаў на вашай сустрэчы з міністрам абароны Рэспублікі Беларусь, дзе ішла размова аб развіцці мастацкай творчасці ў армейскіх калектывах.

— Генерал-палкоўнік Казлоўскі занепакоены станам культуры ва Узброеных Сілах роднай Беларусі. Ён за тое, каб у бліжэйшы час наладзіць творчыя сустрэчы дзеячаў мастацтва з армейскай моладдзю, каб супрацоўніцтва ўсталёўвалася ў розных накірунках — з паэтамі і пісьменнікамі, мастакамі, кампазітарамі, спевакамі. Дарэчы, Павел Паўлавіч нарадзіўся ў песенным краі. Пружаншчына — радзіма Рыгора Раманавіча Шырмы. А ён — — сімвал беларускай народнай песні.

— Цяпер, калі ў нас ствараецца свая армія, патрэбны ёй і свае беларускія песні.

— Безумоўна. Песня дапамагае будаваць і жыць. Няхай дапаможа і служыць Айчыне. Тут перад творчай інтэлігенцыяй адкрываецца шырокая прастора для дзейнасці. З цягам часу, упэўнены, у салдацкім страі загучыць наша, беларуская песня.

— Ведаю, што Лучанок даўно сябруе з вайскоўцамі.

— Памятаю месца, дзе стаяла палатка, калі быў на афіцэрскіх зборах у гвардзейскай Рагачоўскай дывізіі пасля заканчэння кансерваторыі. Тады і пранікся павагай да вайсковай службы. Колькі потым было сустрэч з салдатамі! Яны любяць і разумеюць песню. Аднойчы адправіўся да маракоў Паўночнага флоту. Адзін чыноўнік усё адгаворваў, маўляў, што ты там будзеш рабіць, лепш за мяжу. Паехаў. І не шкадую. Салдат, лічыць сёй-той, бяздушны, яму толькі аўтамат Калашнікава трызніцца. Не згодзен: у салдата душа вельмі цёплая. Трэба, каб у нас праводзіліся фестывалі армейскай песні. Каб яны ў кожнай вайсковай часці сталі сапраўднымі святамі. У нас ёсць для гэтага добрыя песні, нешта ў архівах знойдзецца. Будуць і новыя творы.

— Аб чым марыце?

— Каб хутчэй адладзілася наша жыццё. Тут не чакаць трэба, а працаваць усім. Рыдлёўку вазьмі, граблі — хто на што здатны. Але не сядзі, рабі нешта карыснае!

Гутарыў Уладзімір РУДЗЕНКА.

На здымку: Ігар Лучанок і Уладзімір Бядуля.
Фота **Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.**

Кандыдат мастацтвазнаўства Яўген САХУТА з'яўляецца аўтарам кніжак «Народная разьба па дрэву», «Беларуская народная кераміка», «Беларускае народнае мастацкае кавальства», «Беларускае народнае мастацтва», «Народнае мастацтва і мастацкія промыслы Беларусі», «Фарбы роднай зямлі». Выдатны спецыяліст у галіне народнага мастацтва, даследчык і папулярызатар, ён абраны старшынёй Таварыства майстроў народнай творчасці. З ім гутарыць журналістка Таццяна АНТОНАВА.

Ці запалім горны, ці замесім гліну?

— Нядаўна адбылася ўстаноўчая канферэнцыя па стварэнню таварыства, якое, як меркавалася, павінна ўнесці свой уклад у справу адраджэння традыцыйных беларускіх народных рамёстваў і промыслаў. Наколькі я ведаю, на ёй былі прапанаваны розныя варыянты назвы таварыства. На якой вы спыніліся і чаму?

— Спачатку мы хацелі стварыць таварыства народных майстроў. Але калі зыходзіць з навуковага пункту гледжання, то народныя майстры — гэта канкрэтная катэгорыя людзей, якія абапіраюцца на народныя традыцыі і працягваюць іх у сваёй творчасці. Такіх майстроў у нас цяпер няшмат і, на вялікі жаль, становіцца ўсё менш і менш. Калі абмежавацца толькі імі, то атрымаецца, што мы вельмі звужаем кола сваёй дзейнасці і вялікая група людзей, якая займаецца мастацкай творчасцю, але не адносіцца да народных майстроў, увогуле выпадае з поля зроку.

Хто ж яны, гэтыя людзі? Папершае, гэта самадзейныя мастакі, моладзь, якая хоча працягваць традыцыі, але яшчэ вельмі няўпэўнена адчувае сябе ў гэтых адносінах; кола проста аматараў, якіх варта было б скіроўваць у народную творчасць; самадзейныя ўмельцы. Карацей, вялікае кола людзей з творчай жылкай, якія непасрэдных адносін да народнага мастацтва не маюць, але з часам маглі б стаць народнымі майстрамі.

— І што практычна зроблена, каб сёння майстар, скажам, у Ружанах мог запаліць горан і пачаць сваю працу? Як таварыства будзе дапамагаць яму?

— Людзі недасведчаныя думаюць, што вось як толькі створыцца таварыства, дык назаўтра ганчарны круг і закруціцца... А ўсё гэта далёка не так. Мы дасюль не можам прабіць глухую сцяну бюракратычных законаў. У Міністэрстве юстыцыі Беларусі да кожнага слоўца прыдзіраюцца. У прыватнасці, адсутнасць слоў «дабрычынныя мэты» ў нашым Статуце дае падставы прыраўноўваць нашу арганізацыю да рознага роду кааператываў. Таму, забягаючы трошкі наперад, скажу: мы не змаглі нічога лепшага прыдумаць, як сабрацца на нечарговую канферэнцыю і паколькі мы ставім тыя ж самыя задачы, што і любы творчы саюз, то будзем арганізоўвацца ў Саюз майстроў народнай творчасці. Гэта дасць нам магчымасць мець перавагі перад кааператарамі, прыцягнуць майстроў і ўжо потым заняцца камерцыйнай дзейнасцю. Паралельна з усімі арганізацыйнымі справамі сёе-тое робім. Да нас прыйшлі болей за 50 майстроў, неўзабаве адбудзецца выстаўка іх твораў у Цэнтры фальклору ў Мінску — на «Белай дачы».

— Што будзеце рабіць далей?

— Галоўная задача такая: падтрымліваць народных майстроў. Дзеля гэтага хочам выступіць своеасаблівымі пасрэднікамі паміж імі і пакупнікамі. Сітуацыя такая, што майстры, якія нешта вырабляюць, часта не ведаюць, куды і як збыць сваю прадукцыю. А аматары мастацтва ў сваю чаргу не ведаюць, дзе набыць тыя ці іншыя рэчы. Гэтай сітуацыяй, як вядома, з поспехам карыстаюцца шматлікія дзялкі і кааператывы. Вялікая колькасць турыстаў з Захаду і проста аматараў, якія разумеюць каштоўнасць рукатворных вырабаў, кінуліся на Беларусь. У нас народнае мастацтва яшчэ жыве, у той час як на Захадзе яно амаль што знішчана прагрэсам яшчэ ў канцы мінулага стагоддзя. «Дзелавыя людзі» скупляюць у нас за бясцэнак творы народных майстроў, гандлююць імі за мяжой. Ні валюты, ні «добрых грошай» не перападае майстрам. Усё гэта мы добра разумеем. Але ні ў якім разе не збіраемся абмяжоўваць сваю дзейнасць толькі пасрэдніцкімі паслугамі. Будзем дапамагаць майстрам матэрыяламі — глінай, саломай, дрэвам, фарбамі, садзейнічаць забеспячэнню майстэрнямі, наладжванню нармальных адносін у сваім асяроддзі.

Адзін з асноўных накірункаў работы таварыства — арганізацыя вучнёўства.

— А як і дзе вы мяркуеце наладзіць продаж вырабаў народных майстроў, умельцаў?

— На жаль, у нас пакуль няма сваіх кіёскаў і магазінаў, але яны будуць. Такое вядомае мястэчка, як Івянец, на мой погляд, павінна мець і сваю краму, і сваю школу, дзе можна адрадзіць івянецкую фляндраваную кераміку, калісьці славутую, а зараз практычна занядбаную. Ёсць у Івянцы цікавыя будынкі, дзе можна было б арганізаваць выставачныя залы і тую ж школу народных майстроў.

— Магчыма, я не па адрасу звяртаюся, і ўсё ж: дзе і як у нас можна набыць беларускі народны касцюм, каб апрануцца на свята? Ці зможа таварыства ў гэтым паспрыяць?

— Я вас разумею. Але гэта такая складаная праблема... Я сам з ёю сутыкаюся вельмі часта. Напрыклад, фальклорныя калектывы трэба апранаць. Шкада бывае ўдзельнікаў, што апрануты ў безгустоўныя яркія касцюмы. Глядзець бывае сорамна. І праблема наспела ўжо даўно. Тыя ж мастацкія камбінаты, якія дагэтуль займаліся вырабам сцэнічных касцюмаў, выпускаюць нейкі сярэдні, агульнабеларускі варыянт з буйнымі, грубымі матывамі і ўзорамі.

На гэтай хвалі вялікага попыту ініцыятыўныя кааператары аказваюць нам кепскую паслугу. Яны робяць яшчэ горш, чым камбінаты: уплятаюць у ткацтва «залатыя» ніткі, упрыгожваюць рознай мішурой, люрэксам... Усё грубае, дзікае, зусім не адпавядае сапраўднаму беларускаму строю.

Добра, што вы гэтае пытанне закранулі. Яно з'яўляецца адным з важнейшых у дзейнасці таварыства. Мы ставім на мэце як паўтарэнне аўтэнтычнага касцюма, так і стварэнне сучаснага моднага адзення на аснове традыцыйнага.

На здымках:

◆ Ткачыха Ганна Саўчук з вёскі Галубы Мастоўскага раёна.

◆ На рынку ў Міры. Але гэтаму здымку — пятнаццаць гадоў, і для многіх такі малюнак сёння ўжо ўяўляецца далёкім мінулым.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

16 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

14.55. «Дзве стралы».
16.30. Навіны.
16.35. Экран дзіцячага фільма. «Госця з будучыні». 2-я серыя.
17.40. «Звычайная небяспечная прыгода», «Бяскрылае гусяня».
18.00. Дак. фільм «Дзе яно, каралеўства Лябедзія?»
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. Наш каментарый. «Жыццё-біццё».
19.15. Якія мы гаспадары? «Нам не страшны шэры воўк...»
20.05. Банк і эканоміка. Інтэрв'ю старшыні праўлення нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь С. А. Багданкевіча.
20.35. «Самара-гарадок». Тэленарыс.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Любімец лёсу». Маст. фільм (Францыя — Германія).
23.25. НІКа.

І канал. Астанкіна

14.00. Навіны.
14.25. Гэта было... было...
14.45. «Карані травы». 2-я серыя «Балада аб прабабулі Мальвіне».
15.50. «Спартыўныя куміры». В. Старшынаў.
16.10. Мультфільм.
16.20. «440 герц». Музычная перадача для падлеткаў.
17.00. Навіны.
17.25. «Сельскія хронікі».
17.55. «Чужая вайна».
18.15. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм (Мексіка).
19.00. «Я хачу вам сказаць на развітанне...» С. Абразцоў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «У пятлі». 1-я серыя.
21.45. «Пяць кольцаў».
22.15. «Зорны вечар у Лужніках». У перапынку **(23.00)** — Навіны.
0.05. «Карані травы». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.

Канал «Расія»

15.00. Там-там навіны.
15.15. Мульці-пульці. «Будзе ласкавы дождж».
15.25. «Дзіцячыя мары» (Францыя). 6-я серыя.
15.45. Студыя «Рост». «Кенгуру».
16.15. Прастора плюс.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. «Дзеючая мадэль-2».
17.45. Парламенцкі веснік.
18.00. Наша экспертыза. Частка 1-я.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Югаслаўскі варыянт». Фільм 1-ы «Папярэджанне».
20.20. Свет спорту вачамі фірмы «Жылет».
20.50. Крымінальныя весткі.
21.05. «Югаслаўскі варыянт». Фільм 2-гі. «Харватыя: боль і надзея».
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель. «Швецыя-92».
22.35. «Апошні герой». Віктар Цой.

ДА ВЕДАМА ТЭЛЕГЛЕДАЧОЎ І РАДЫЁСЛУХАЧОЎ МІНСКА І МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ

У сувязі з планавым капітальным рамонтам антэнна-фідэрных канструкцый тэхнічных сродкаў Мінскага цэха ультракароткахвалевых радыёперадатчыкаў перадачы па ўсіх тэлевізійных праграмах, а таксама па ультракароткахвалевых радыёстанцыях 17, 18, 19 чэрвеня будуць пачынацца пасля 14 гадзін.

17 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

15.10. «Уік-энд за мільён». Мастацкі фільм.
16.30. Навіны.
16.35. «Госця з будучыні». 3-я серыя.
17.40. «Брэменскія музыканты». Мультфільм.
18.00. «Чарнахвостая чайка». Дак. фільм.
18.15. Абласныя навіны (Гомель).
18.25. Наш каментарый. «Суверэнны звярынец».
18.30. Футбол. «Дынама» (Мінск) — «Трактар» (Бабруйск).
20.15. Беларуска-германскае прадпрыемства «Сега».
20.20. Праз згоду — да рэформаў. Інтэрв'ю старшыні Партыі народнай згоды, народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь Г. Д. Карпенкі.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Каханнем за каханне». Маст. фільм.
22.50. НІКа.
23.05. «Прагну жыць...» Народны артыст М. М. Яроменка.

1 канал. Астанкіна

5.00, 5.30, 8.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. «Ух ты, рыба размаўляе!» Мультфільм.
9.55. Навукова-папулярны фільм «Палац Саветаў».
10.15. «Зорны вечар у Лужніках». У перапынку **(11.00)** — Навіны (з сурдаперакладам).
13.10. Тэлемікст.
14.20. «Сёння і тады».
14.50. «Так і будзе!» Мастацкі фільм. 1-я серыя.
16.00. «Гэта толькі рок-н-рол».
17.50. Дзённік І Міжнароднага юнацкага конкурсу імя П. І. Чайкоўскага.
17.40. Допінг для прывіду камунізму.
18.15. «Багатыя таксама плачуць».
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.35. Маст. фільм «У пятлі». 2-я серыя.
21.40. Фермата.
22.00. «Чорная скрыня».
22.30. «Цудоўнае Алены». (Пра мастака А. Раманаву).
23.25. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Зборная Францыі — зборная Даніі.
1.25. «Жыла-была мара». Фільм-канцэрт.

Канал «Расія»

15.00. Там-там навіны.
15.15. «Асенні падарунак фей». Мастацкі фільм.
16.25. «Нагорная пропаведзь. Блажэнны пакорлівыя...»
16.55. Т. Ін. Ка.
17.10. «Далёкі Усход».
17.55. Наша экспертыза. Частка 2-я.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Тэлегульня «Лога».
20.00. Насустрач фестывалю мастацтваў. «Красная плошча запрашае».
20.30. На сесіі ВС Расіі.
21.00. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Зборная Швецыі — зборная Англіі. У перапынку — Весткі.
23.15. Рэтра. Мая Крысталінская.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Люстэрка». Інфармацыйная панарама.
Візіт В. Кебіча ў Швейцарыю. Штрыхі да палітычнага партрэта. **«Шукайце жанчыну!»**

«Патрэбен парадак, інакш — крах...» Гутарка з першым намеснікам старшыні «Белсельбуда» В. Кулебам.

Пункт гледжання. **«Цяжэйшая дарога з аблегчаным багажом».** У ВНУ рэспублікі ідзе вострая спрэчка аб карысці і шкодзе грамадскіх навук.

«Зялёная аптэка». Падборка.
Атланты культуры. **«Самародак».** Сумны роздум аб сельскіх скамарохах.

«Ананімнасць гарантуецца». Рэкамендацыі галоўнага ўрача Рэспубліканскага цэнтра па прафілактыцы і барацьбе са СНІДам В. Глазоўскага.

Думка. **«Кіраваць — значыць вырабляць».**

Спорт. Футбол. Шахматы. Шашкі.
Рэклама. Аб'явы.

НАДВОР'Е

16 чэрвеня

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, кароткачасовыя дажджы, месцамі навальніцы. Тэмпература паветра ў Магілёве, Мінску, Гродна, Віцебску — 21—23, Брэсце, Гомелі — 23—25 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак характар надвор'я істотна не зменіцца.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

РАДЫЁ

17 чэрвеня

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 15.00, 20.00, 23.00.
7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «У Савеце Міністраў рэспублікі. Урадавая прэс-служба паведамляе». 8.15 — «Дзелавы веснік: эканоміка і палітыка». 9.15 — «Чэрвеньскія росы». Нататкі пісьменніка В. Макарэвіча. 9.45 — «Прэм'ера песні». 10.15 — для маленькіх. Л. Пранчак. «Чыкі-брыкі». Вершы. 10.40 — «Арыенцір». Перадача для старшакласнікаў і навучэнцаў ПТВ. 11.20 — «Студыя «Ява». Тэмы тыдня. 12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — канцэрт. 15.15 — «Калі мы былі маладыя...». 16.05 — «Музыка, толькі музыка!». Перад мікрафонам юныя таленты. 17.00 — «Джазхваля». Музычная праграма. 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — вячэрняя казка. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.45 — літаратурна-асветніцкі канал «Мост». 23.10 — «Фан-клуб». Музычная праграма. 0.00 — «Начны канал».

АПТЭЧКА
НЕАДКЛАДНАЯ ДАЎРАЧЭБНАЯ ДАПАМОГА

Цыстыт

Адна з найбольш частых хвароб органаў мочапалавой сістэмы — запаленне мачавога пузыра. Выяўляецца амаль у палавіны ўралагічных хворых, асабліва ў жанчын у выніку асаблівасцей іх органаў мачавой і палавой сферы.

Найбольш часта ўзнікаюць цыстыты пры парушэнні апаражнення мачавога пузыра, пераахаладжэнні, ператомленасці, стрэсавых сітуацыях, зніжэнні супраціўлення арганізма да інфекцый, уздзеянні на мачавы пузыр хімічных рэчываў, ядаў, што выдзяляюцца з мачой, а таксама радыяцыйнае лячэнне.

Акрамя таго, гэтая хвароба часта ўскладняе цячэнне мочакаменнай хваробы, склерозу і пухліны прастаты, неўрагенных расстройстваў мочаспускання, прыроджаных дэфектаў мачавога пузыра і іншых.

ПРЫКМЕТЫ. Узнікае боль унізе жывата, частае мочаспусканне з рэзямі. Боль захварэўшыя адчуваюць па-рознаму: адны вельмі моцную, узрастаючую к канцу акта мочаспускання, якая аддае ў прамежнасць, палавыя органы; іншыя — менш інтэнсіўную і пераважна пры напаўненні мачавога пузыра. Хворыя часта не трымаюць мачу, заўважаюць яе памутненне ці прымешак крыві. Парушаюцца сон, апетыт, з'яўляюцца слабасць і раздражняльнасць. Такія прыкметы звычайна адзначаюцца 7—10 сутак, затым паступова знікаюць.

АКАЗАННЕ ДАПАМОГІ. Трэба спыніць ужыванне страў і напіткаў, якія раздражняюць мочавыводзячыя шляхі: алкаголь, вострыя соусы, саленні, прыправы, кансервы. Ужыванне солі павінна быць абмежавана. Рэкамендуецца многа піць, у тым ліку мінеральнай вады ессентукі № 20, нафтуся, бярозаўскай. Лекі — нош-па, баралгін ці красаўка, прынятыя ўнутр, аблягчаюць ці змяншаюць боль у час мочаспускання. Цеплавыя працэдуры (агульныя, сядзячыя і нажныя ванны, грэлкі на ніз жывата, мікраклізмы) змяншаюць болі, павышаюць эфектыўнасць выкарыстоўваемых процізапаленчых сродкаў, якія назначае ўролаг. Каб пазбегнуць зацяжнога, хранічнага праходжання хваробы і, тым больш, розных ускладненняў, лепш за ўсё наведаць урача адразу ж пасля з'яўлення першых прыкмет цыстыту.

М. СЕВАСЦЬЯНАЎ,
кандыдат медыцынскіх навук.
г. Мінск.

Верыць можна і астролагам, але давяраць — толькі астраномам

Паважаная рэдакцыя! Адкажыце, калі ласка, чаму Уладзімір Ларыёнаў у нумары за 13 мая сцвярджае, што Сонца ўвайшло ў сузор'е Цяльца менавіта 13 мая, а астролагі называюць зусім іншую дату. Няўжо яны памыляюцца? Або?..
І яшчэ. Што такое Задыяк? А то ўсе паўтараюць гэтае слова, а ніхто не растлумачыць. Лічу, што не я адзін пажадаў бы ведаць.
З павагай — ваш даўні чытач

С. Міцкевіч, г. Рэчыца

На пытанні чытача адказвае пастаянны аўтар нашай газеты, астраном і журналіст Уладзімір ЛАРЫЁНАЎ.

Здаўна было вядома, што Сонца з году ў год рухаецца сярод зорак па адной і той жа лініі (вялікаму кругу нябеснай сферы), якую старажытныя грэкі назвалі экліптыкай. Вызначыўшы, што наша дзённае свяціла перамяшчаецца за месяц на 30 градусаў, яны раздзялілі гэту лінію на дванаццаць роўных частак, кожнай з якіх адпавядала пэўная група зорак — задыякальных сузор'яў.

Задыяк у літаральным перакладзе са старажытнагрэчаскай — «круг жывёл». І сапраўды, 11 з 12 сузор'яў, праз якія праходзіць экліптыка, носяць назвы жывых істот: Авен, Цялец, Блізняты, Рак, Леў, Дзева, Скарпіён, Стралец, Казярог, Вадалей, Рыбы. Выключэнне складае невялікая група зорак, атрымаўшая назву Шалі.

Аднак размеры задыякальных сузор'яў істотна адрозніваюцца. Таму ў кожным з іх Сонца бывае розны час. Так, па сузор'ю Дзевы яно праходзіць 44 градусы, а па сузор'ю Скарпіёна — толькі 7. Больш таго, наша дзённае свяціла, рухаючыся па экліптыцы, з 30 лістапада па 17 снежня знаходзіцца ў сузор'і Змеяносца, якое не належыць да задыякальных знакаў і не мае абазначэння наогул.

І, нарэшце, знакі Задыяка ў наш час зусім не адпавядаюць становішчу Сонца на небе. Справа ў тым, што зямная вось, падобна на вось ваўчка, які круціцца, павольна, але няспынна мяняе сваё становішча ў прасторы. Астраномы называюць гэтую з'яву прэцэсіяй. У выніку людзі, што нарадзіліся сёння, як сцвярджаюць астролагі, пад знакам Блізнят, з'явіліся на свет на самай справе пад сузор'ем Цяльца! У іх Сонца будзе знаходзіцца па 21 чэрвеня.

У нашых наступных публікацыях пад рубрыкай «Астранамічны каляндар» мы раскажам пра іншыя задыякальныя сузор'і. Але гэта будуць толькі факты, прадстаўленыя астраномамі, гісторыкамі, філолагамі. У астролагаў, як мы бачым, свае ўяўленні пра Сусвет. І гэта справа асабістая, верыць ім ці не. А вось давяраць раіў бы толькі астраномам.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ. Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 32-51-05, аддзелы: 32-04-52, 32-41-92, 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя пакідае за сабою права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Тыраж 81.098. Індэкс 63850. Зак. № 119. Нумар падпісаны ў 21.00.